

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BAĞIMLILIK SORUNUNU AŞMAYA YÖNELİK KANIT TEMELLİ ANLAYIŞ VE DİJİTAL FIRSATLAR¹

EVIDENCE-BASED CONCEPT AND DIGITAL OPPORTUNITIES ON THE BASIS OF OVERCOMING THE DEPENDENCY PROBLEM IN TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

Eren EROĞLU*

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı

ÖZ

Türk Kamu Yönetimi'nde (TKY) bağımlılık sorununu aşmaya yönelik olarak, dijital çağ ve kanıt temelli anlayış (KTA) önemli imkânlar sunmaktadır. Bu maksatla çalışmada, KTA çerçevesinde bir model önerisi ortaya koymak amaçlanmıştır. TKY'de KTA için oluşturulacak modele kaynaklık edebilecek kanıt temelli yönetim ve kanıt temelli kamu politikası yaklaşımları incelenmiştir. Bu yaklaşımların, yönetenler-politika yapıcılar ile bilim dünyası arasındaki kopukluğu gidermeyi amaçladığı görülmüştür. Çalışmada önerilen modelde, kanıt temelli anlayış için getirilen demokrasi, teknokrasi, managerialism ve kanıtın tahakküm ilişkilerini meşrulaştırma için kullanılması üzerinden yapılan eleştiriler dikkate alınarak, KTA'nın asıl amacının vatandaş ile bilim dünyası arasındaki kopukluğu gidermek ve toplumun kendi gerçek menfaatleri konusunda bilinçli olmasını sağlamak olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, iktisadi-siyasi-toplumsal gerçekliği göz önünde bulunduran, dijital çağın topluma sunduğu imkânları kullanan, sorgulayıcı, bütünlükçü, çok disiplinliliği ve metodolojik çoğulculuğu dışlamayan, eleştirel sosyal bilimin sunacağı imkânları vurgulayan KTA çerçevesinde bir model önerisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Türk Kamu Yönetiminde Bağımlılık ve Aktarmacılık, Dijital Çağ, Kanıt Temelli Yönetim, Kanıt Temelli Kamu Politikası.*

Jel Kodları: *H83, H41, D73, J18.*

ABSTRACT

The digital age and evidence-based concept (EBC) has provided important opportunities on the basis of overcoming the dependency problem in Turkish Public Administration (TPA). Therefore, in this study, it's aimed to suggest a model in the framework of EBC. Evidence-based management and evidence-based public policy approaches, which can be the source for EBC in TPA, has been analyzed. It has been understood that these approaches have the tendency to eliminate the disconnection between managers-policy makers and science world. In the model proposed in this study, it has concluded that EBC's main aim is to eliminate the disconnection between citizen and science world and provide the consciousness about the society's own interest by taking into consideration of critics for EBC which are about democracy, technocracy, managerialism and using the evidence to legitimate domination relations. Accordingly, it has been suggested a model in the framework of EBC, emphasizing the opportunities of the critical social science, considering economic-politics-social realities, using the opportunities of the digital era, questioning, being holistic, and not excluding multi-disciplinary and methodological pluralism.

Keywords: *Dependency and Eclecticism in Turkish Public Administration, Digital Age, Evidence-Based Management, Evidence-Based Public Policy.*

Jel Codes: *H83, H41, D73, J18.*

¹ Bu çalışmanın genişletilmiş özeti, KAYFOR 15'te sözlü olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Türk Kamu Yönetimi ve Yönetim Bilimi (TKY/YB)² başından itibaren Avrupa ve Amerika'nın etkisinde kalmıştır. Kendine özgü toplumsal, siyasal ve iktisadi gerçekliği çerçevesinde özgüllüğünü yakalayamamış ve bağımlılık, aktarmacılık sarmalına sıkışmıştır. Kamu yönetimine ilişkin temel kitaplara bakıldığında, kamu yönetiminin doğuşu Woodrow Wilson'ın (2016: 6) "İdarenin İncelenmesi" isimli makalesine dayandırılır. İlginç olan Wilson'un kamu yönetiminin temellerinin Prusya ve Fransa'da bulunduğunu ve Amerika'nın bunlardan yararlanabileceğini belirtmesidir. Ancak Wilson eğer bu bilim dalından yararlanılacaksa, bunun Amerikalılaştırılmasının altını çizmektedir.

Wilson'un kendi ülkesinin kamu yönetimi için paylaştığı bu düşünceyi bizim de benimsememiz yerinde olacaktır. Kamu yönetimimizi kendimize özgü toplumsal, siyasal ve ekonomik gerçekliklerimiz bağlamında şekillendirmemiz gerekmektedir. Yoksa maddi bağımlılık düşünsel bağımlılık ile daha fazla pekişecek ve Türk Kamu Yönetimi (TKY) kendi toplumundan kopuk kalmaya devam edecektir. Dolayısıyla çalışmada bu sorunu aşmaya yönelik, kanıt temelli anlayışın (KTA) kullanılıp kullanılmayacağı sorunsalından yola çıkılarak bir model önerisi geliştirilmiştir. Ancak bu noktada vurgulanmalıdır ki, amaç en net haliyle bir model koyma çabasından ziyade bu sorunsala ilişkin bir tartışmaya öncülük etmektir.

Şüphesiz TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorununa ilişkin çeşitli çalışmalar bulunmaktadır ve bunlar bir

takım öneriler sunmuşlardır. Dolayısıyla bu çalışmalardan, özellikle ikinci bölümde ve model önerisinin oluşturulmasında faydalanılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, 1990'lardan sonra sağlık, eğitim, kamu politikası ve yönetim alanında etkili olmaya başlayan KTA, kanıt temelli yönetim ve kanıt temelli kamu politikası başlıkları altında incelenmiştir. Özellikle kanıt temelli anlayışın verilerin toplanması, depolanması, yayımı, işlenmesi ve değerlendirilmesi hususunda dijital çağın sunduğu imkânlar çerçevesinde önemli açılımlar sağlayabileceği düşünülmektedir. Sonuç bölümünde de kamu yönetimine ilişkin oluşturulmaya çalışılan modelde, farklı alanlarda ortaya konmuş bu yaklaşımlardan dersler çıkarılarak, TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorununu aşmada, KTA'nın hangi perspektifle ve hangi aktörler arasında öncelik kurularak kullanılabilirliği üzerinde durulmuştur.

2. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BAĞIMLILIK VE AKTARMACILIK SORUNU

Evrensellik savının ideolojik, işlevsel ve yöntemsel birçok sonucu vardır. Dolayısıyla TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorununun analiz edilmesinde evrensellik savının bağımlılık ilişkisindeki rolü göz önünde bulundurulduğunda, öncelikle evrensellik savının üzerinde durulması faydalı olacaktır. Bu maksatla en başta, evrensellik-tekililik-tarihsellik kavramları incelenecek ve bunların kamu yönetimindeki yansımalarına bakılacaktır. Daha sonra bağımlılık konusu üzerinde durulacak ve en son olarak da TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorunsalı incelenecektir.

2.1. Evrensellik-Tekililik-Tarihsellik

Türkiye'de kamu yönetimi ve yönetim bilimi alanındaki eserlere bakıldığında, disiplinin öğretiminde kullanılan temel çalışmalarda bir yandan yönetim biliminde evrensellik savını benimserlerken, diğer yandan çözümlerini "belli bir tarihsel

² Türkiye'de bazı yazarlar Yönetim Bilimi, bazıları Kamu Yönetimi adlandırmaları üzerinden benzer konuları ele alırlar. Dolayısıyla çalışmada yer yer kamu yönetimi yer yer yönetim bilimi tabiri kullanılmıştır. Bu iki adlandırma özünde bir takım farklılıkları barındırır da (bkz. Güler, 2011: 68-70) bu çalışma kapsamında bu farklılıklar dikkate alınmayacaktır. Dolayısıyla çalışmanın başlığında "kamu yönetimi" isimlendirmesi kullanılmakla birlikte, yönetim bilimine ilişkin yapılan çalışmalarda bu kapsamda değerlendirilmiştir.

kesit” bağlamında yaptıkları görülmektedir (Altunok, 2012: 37).

Söz konusu bir disiplinin evrensel olarak nitelenmesi onun “yasa, ilke, önerme, yöntem gibi temel dayanak noktaları itibarıyla zaman ve mekân üstü” olması anlamına gelir. Bunun tam tersi ise, “her toplumsal veya bölgesel alana ilişkin bilgi birikim süreci birbirinden bağımsız, biricik ve genellenemez anlayıştır” (Altunok, 2012: 42-43). Bu ayrımın daha iyi anlaşılması için doğa bilimi ve sosyal bilim ilişkisine bakmak gerekmektedir. Sosyal bilimler 19.yüzyıldan itibaren özellikle doğa bilimlerine fazlasıyla öykünmüş (Kızılçelik, 2004: 28), doğa bilimlerinde elde edilen başarıdan sosyal bilimlerde de yararlanılmak istenmiştir. Bu doğrultuda evrenselci bilgiye yönelmiş, yerele ilişkin bilgi önemsenmemiş, bilimin tekliğinde ısrarcı olunmuştur (Sunar, 2008: 23-24). Ancak toplum ve doğa “iki ayrı fenomen ve gerçekliktir”. Dolayısıyla bunların arasında benzerlik kurulması yanlıştır. Toplumu inşa eden insan iken doğa insan ürünü değildir (Kızılçelik, 2004: 48). Sosyal bilimlerin evrenselci kampının karşısında yer alan yorumsamacı yaklaşımda ise toplumsal yasalar doğal yasaların aksine “genel ve evrensel” olarak görülmez, “belirli bir kültürel siteme özgü kurallar” olarak görülür (Sunar, 2008: 22-23).

Yukarıda bahsettiğimiz, evrensellik ve tekillik tartışması olarak özetleyebileceğimiz duruma başka bir deyişle “doğa bilimleri ve sosyal bilimler ayrıştırmasıyla ortaya konan nomotetik veya ideografik yaklaşım” iki zıt ucu temsil etmekle birlikte, her iki anlayış da kendi içerisinde sorunludur. Mutlak evrensellik ve nomotetik yaklaşım, toplumsal tarihsel bağlam ve konumunun göz ardı edilmesine neden olur. Mutlak görelilik olarak nitelendirilebilecek olan tekillik veya ideografik yaklaşım da toplumsala ait olanın ekonomik ve sosyal bağlamlarının bütüncül bir gözle değerlendirilememesine ve birçok önemli hususun gözden kaçırılmasına neden olur. İki zıt ucu temsil eden bu yaklaşımların eksikliklerine çözüm olabilecek bir üçüncü yaklaşım olarak,

tarihsellik yaklaşımından bahsedilebilir (Altunok, 2012: 43, 49). Tarihsellik yaklaşımı, toplumsala ait olan araştırma nesnesinin “toplumsal gerçekliği ve hareketi” bağlamında görülmesine ilişkin bir yaklaşımı ifade eder (Güler, 2011: 77).

Tarihsel yaklaşım, “tarihin birliği ve çeşitliliği ilkesi” çerçevesinde, mutlak evrensellik ve mutlak tekillik (görelilik) yaklaşımlarının sorunlu yönü olan mutlaklığı budayarak, evrensel ve tekili topyekûn yok etmeden, evrenselliği tarihsel dönem içerisinde konumlandırmaktadır. Böylece, evrenselin mutlaklığının neden olacağı tarihselin gözden kaçırılmasının önüne geçilebileceği gibi postpozitivist ve yorumsamacı anlayışların görelilik üzerinden neden olabileceği aşırı parçalanma ve atomize olmaktan kaynaklı başboşluğun önüne de geçilebilecektir (Altunok, 2012: 45, 49). Yine bu doğrultuda Şaylan (1978: 15), yönetim biliminin hatta tüm sosyal bilimlerin kavramları için evrenselliğin onların tarihsellikleri içinde mümkün olduğunu belirterek, evrensel bir yönetim kuramının somut sosyo-ekonomik şartlar dikkate alınarak mümkün olacağını belirtir.

Giddens (2002: 37), sosyal bilimlerin yasalarının “tarihselliği”ne dikkat çekerek, onun yasaları “yalnızca bilinebilir yeniden üretilmiş sosyal etkileşim sistemlerinin verili özgül ‘sınırlılık’ şartlarını içerirler” demektedir. Yönetim bilimi üzerinden örnek veren Şaylan (1978: 13-14) da Batı sosyal bilim anlayışının tarihselliği tüm sosyal bilim disiplinleri kapsamında yadsıdığını belirterek yönetim biliminin tarihselliğine vurgu yapar. Örnek olarak da feodal toplum ve kapitalist toplumda yönetimin iki farklı olgu olduğuna dikkat çeker. Benzer şekilde Güler (2011: 76), düşünce ve kurumların içinde bulunduğu tarihsel ve toplumsal şartlardan yalıtılmış olarak bir başına mevcudiyetinin söz konusu olamayacağından hareketle yönetim

biliminin “tarihsel bir bilim” olduğuna dikkat çeker³.

İnsanlık tarihinde, özellikle devletli toplumlardan itibaren, yönetim üzerine kafa yorulduğunu gösteren Hammurabi Kanunları ve Orhun Abideleri gibi çeşitli eserlere rastlamak mümkündür. Dolayısıyla yönetim olgusunun evrenselliğinden bahsetmek mümkün iken (Altunok, 2012: 91), kapitalizmin bir yarattısı olarak belli bir tarihsel dönemin üretim biçiminin ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmış yönetim bilimi için mutlak bir evrensellikten bahsetmek mümkün değildir (Güler, 2012b: 15). Çünkü ilkel dönemdeki yönetim olgusunun iktisadi ve toplumsal gerçekliği bağlamında, yönetsel alana ilişkin hususlar kapitalist dönemdekiyle aynı değildir, aynı olması da mümkün değildir. Dolayısıyla, modern döneme ait yönetim olgusunu inceleyen yönetim bilimi, belirli bir dönemin toplumsal ve iktisadi şartlarının eseri olarak o dönemin yönetsel gerçekliğine odaklanır.

Sonuç olarak kamu yönetimi, modern-kapitalist-ulus devlet temelinin egemen olduğu, insanlık tarihinin belirli bir tarihsel kesitinde ortaya çıkmış, çeşitli yönetim türlerinden birisidir (Güler ve Keskin, 2007: 102; Güler, 2011: 80). Daha somut ifade etmek gerekirse, örneğin, modern-kapitalist-ulus devlet üzerinde varlık bulan kamu yönetimi terimi ile Roma veya Moğol yönetimini incelemek mümkün değildir (Güler, 2011: 79). Çünkü bunlar, farklı birer tarihsel kesitin tarihsel ve toplumsal şartları içerisinde ortaya çıkmış yönetim türleridir. Dolayısıyla tüm bu belirtilenler ışığında, mutlak evrensel yönetim bilimi veya kamu yönetiminden bahsetmek olanaklı değildir. Diğer yandan, günümüz toplumsal ve tarihsel koşullarının ürünü olan kamu yönetiminin ileride aynı formlarda mevcudiyetini koruyacağını iddia etmek de aynı şekilde mümkün değildir.

2.2. Bağımlılık

Çalışmada özellikle üzerinde durulması gereken diğer bir kavram “bağımlılık”tır. Türk Dil Kurumu, Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü’nde, “bağımlılık”, “Bir kişi, toplumsal küme ya da toplumun siyasal, ekonomik, ekinsel vb. bakımlardan başka kişi, küme ya da toplumların güdüm ve yönetimi altına girmesi durumu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Bağımlılığa ilişkin özellikle 1960’lardan itibaren önemli kuramsal çalışmalar söz konusu olmuştur. Çalışmanın sınırlılığı ve kapsamı göz önünde bulundurularak bu kuramsal tartışmalar üzerinde durulmayacaktır.⁴ Altunok (2012: 58), sosyal bilimler ve bağımlılık arasındaki ilişkiyi, iki boyut üzerinden inceler. Bunlardan birincisinde, “bağımlılık ilişkisinde sosyal bilimlerin rolü”nden bahsedilirken ikincisinde, “sosyal bilimsel alanda yer alan disiplinlerin belli kaynaklara, merkezlere veya aktörlere bağımlı olması” durumu söz konusudur.

Sosyal bilim ve bağımlılık ilişkisine yönelik ilk boyut, sosyal bilimlerin bağımlılıkta oynadığı işlevsel rolle ilgilidir. Kızılcelik (2004: 25, 44), sosyal bilimlerin egemen ve başat sınıflar ile güçlerin savlarını haklılaştırma bağlamında ideolojik bir aygıt olarak işlev görmesi hususuna dikkat çeker ve bu durumu da “sosyal bilimlerin karanlık yüzü” olarak niteler. Ayrıca sosyal bilimlerin ortaya çıktıklarından bu yana, Batı’nın çıkarına hizmet ettiği ve onun dünya egemenliğinin meşrulaştırılmasına çalıştığı konusunda eleştirildiğine dikkat çeker.

Sosyal bilimlerin “toplumsal gerçeği ve bu gerçeğe ait ilişkiselliği” incelediği düşünülürse, sosyal bilimlere ve onun aracılığıyla toplumsal gerçekliğe hükmetmek, toplumsal alan üzerinde hâkimiyet kurmayı kolaylaştırıcı bir etki yapacaktır. Toplumsal alana ilişkin bilgi üzerinde hâkimiyet kurulması, “toplumda ekonomik ilişkilerin kurulma biçiminden

³ Yönetim biliminin evrenselliklerinin ancak tarihsellikleri içinde mümkün olacağını destekleyen ve gösteren çalışmalar arasında Güler ve Keskin (2007), Ekiz (2010) gösterilebilir.

⁴ Bu kuram ve tartışmalara ilişkin bkz. (Altunok, 2012: 50-57; Güler, 2011: 42-45).

başlayarak ekonomik, toplumsal ve siyasal her türlü iktidar ilişkilerinin yapılanmasında ve işletilmesinde belirleyici olmak anlamına gelebilecektir.” Toplumsal alana ilişkin bilgi üzerinde hâkimiyet kuran bu durumda her kim ve ne ise (ister bir ülke ister bir sınıf vs.), belirleyici olma gücünü ve ayrıcalığını toplumsal alana yansıtabilecektir. Nihayetinde sosyal bilimlerin, toplumsala ilişkin ulaştığı verileri egemen ve ayrıcalıklı olan için kullanarak işlevsel bir rol üstlenmesi, onu egemen ve ayrıcalıklı olanın kurduğu bağımlılık ilişkisine katkı sunma noktasına getirecektir (Altunok, 2012: 58-59). Örneğin, 19. yüzyılda, oryantalizm ve antropolojinin, sömürgeci egemenler lehine kullanılması (Nar, 2014); sosyolojinin 19. yüzyıldan itibaren batının egemenliği için işlevsel rol üstlenerek, batının dünya egemenliğini meşrulaştırıcı bir rol oynaması (Kızılcılık, 2004: 69); kamu yönetimi ve yönetim bilimlerinin sömürge bölgelerindeki halkları yönetmede önemli roller üstlenmesi (Altunok, 2012: 11-12) sosyal bilimlerin bağımlılığa ilişkin işlevsel rolünü yansıtan önemli örneklerdir.

Evrensellik, sosyal bilimlerin bağımlılık ilişkisinde üstlendiği role ilişkin önemli bir tartışma konusudur. Evrensellik savı, özellikle toplumsala ilişkin bilgiye hâkim olma ve yönlendirme anlamında, egemen gücün evrenselliği kendi ideolojisi ve çıkarları doğrultusunda kullanma potansiyelini içinde barındırır. Sosyal bilim ve ideoloji ilişkisine dikkat çeken Şaylan (1978: 5), egemen kesimlerin topluma ilişkin bilimsel gelişmeyi kendi çıkar ve ayrıcalıkları için kullanacağını, bunun içinde ideolojilerine uygun olarak kuram üretip bunları ayrıcalıklarını güvence altına almak için kullanacaklarını belirtmektedir. Şaylan'ın belirttiği egemen kesimlerin, hem toplum içindeki sınıfsal ilişkilerde hem dünya genelindeki hegemonik ilişkilerde söz konusu olabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Özellikle bu duruma ilişkin, Timur'un (2004: 22'den aktaran Altunok, 2012: 59), “evrensellik savıyla ortaya çıkan, gerçekte kapitalist ülkeleri belli ölçülerde açıklayan

ve savunan düşünce sistematığı böylece farklı ülkelerde hem ideolojik bir işlev yüklenmekte hem de yabancılaştırıcı etkilerin taşıyıcısı olmaktadır” tespitinin ülkemizde yönetim bilimi için de belli ölçülerde söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Altunok (2012: 60) ise bu söz konusu soruna daha geniş bir açıdan yaklaşarak, evrensellik savının kabulüyle egemen konumda olanın “düşüncesinin, ihtiyaç duyduğu üretim biçiminin, yaşam tarzının, tüketim alışkanlıklarının” kendisine tabi olanlarca koşulsuz kabulü yönünde bir rol üstlendiğini belirtir. Özellikle evrensellik iddiası ile birlikte, başka bir topluma ve belirli bir tarihsel kesite ait gerçekliğin, evrensel tek genel geçer doğru olarak dayatılması ve bilim ve eğitim aracılığıyla öğretilerek düşüncenin biçimlendirilmesi, “koşulsuz kabul”ün iktisadi, toplumsal ve siyasal alanda yerleştirilmesinde kolaylaştırıcı rol oynayacaktır. Bir bilginin evrensel olarak kabul edilmesi, onun önünde duran karşıt bilgileri, dirençleri ve engelleri ortadan kaldırmasına ve hâkim bir konuma gelmesine imkân sağlar. Dolayısıyla egemen gücün kendi yerel bilgisini evrensellik katına taşıması ve bunu kendine tabi olanlara evrensellik savıyla her yerde ve zamanda genel geçer bir bilgi olarak aktarması, evrenselliğin bağımlılık yaratmadaki rolünü yansıtır. Altunok (2012: 60) bu durumu, “evrensellik savının evrenselleştirici etkisi” olarak tanımlar.

Sosyal bilim ve bağımlılık ilişkisine yönelik ikinci boyut, sosyal bilimin kendisinin bağımsız olmayışı, belli bir merkezin etkisinde kalmasıyla ilgilidir. Bir ülkenin kendi toplumsal gerçekliği ve belirli bir tarihsel aşamada ortaya koyduğu bilimsel bilgiyi, evrensel olarak niteleyip diğer ülkelere veya topluluklara dayatması sorunlu bir durumdur (Altunok, 2012: 65). Bu durum, dayatmaya maruz kalan toplumun kendi toplumsal gerçekliğinden ve tarihinden koparılmasına ve kendisine yabancılaşmasına neden olur. Yönetim bilimi alanında kuram olarak kullanılan soyutlamalar dünya çapındaki bir hegemonun kendi gerçekliklerinden

üretilmiştir. Türkiye’de yönetim bilimi ile uğraşanların, “kendisinin unsuru değil, ancak muhatabı olabildiği bu gerçekliğe ait soyutlamalarla kendi kamu yönetimi gerçekliğini anlamaya ve biçimlendirmeye” çalışmaktadır. Dolayısıyla bu durum, yönetim bilimi alanında, hem öğreticinin hem öğrencinin yabancıları oldukları bir toplumsal gerçekliğin bilgisine karşı yabancılaşma duygularını artırmaktadır. Böylece ne öğreticinin “neyi neden öğrettiği” nede öğrencinin “neyi [neden] öğrendiği”ni bilmediği ironik bir durum oluşmaktadır (Güler, 2011: 70-71).

Türkiye’de yönetim bilimi ilk baştan günümüze kadar dışarıdan, özellikle de günümüzde Amerika’dan ithal edilmiştir, Türkiye’de yönetim biliminin “yabancı bir bilim dalı” olarak varlığını sürdürmektedir. Yönetim bilimine ilişkin söz konusu dış alımı ilk başlarda üniversiteler yapmış ve pratiğe dökülmek üzere idareye aktarmıştır. Günümüzde artık üniversiteler dışında şirketler ve idarenin bazı kuruluşları tarafından en son kuram ve gelişmeler ithal edilmektedir. Örneğin, Edwards Deming’in “Krizden Çıkış” isimli toplam kalite yönetiminin temel kitabını, Arçelik A.Ş. çevirip yayınlamıştır. Yine stratejik planlamaya ilişkin çalışmalar, OECD eliyle Devlet Planlama Teşkilatı tarafından “kılavuz ve kararlar olarak uygulamaya” konulmuştur (Güler, 2011: 69).

2.3. Türk Kamu Yönetimi ve Bağımlılık, Aktarmacılık Sorunu

Türkiye’de kamu yönetimi düşüncesinin gelişimine bakıldığında, yönetim bilim temelli ilk yıllarda Avrupa menşeli olarak filizlendiği, ancak daha sonra, bugünkü kamu yönetimi anlamında, Amerika Birleşik Devletleri’nin TKY düşüncesini düşünsel ve maddi anlamda doğrudan etkilediği görülmektedir. Kurumlar, yurtdışından getirilen uzmanlar, yurtdışına yollanan öğrenciler, programa konulan yabancı diller, uygulanan müfredat ve programlar belirli dönemlerde belirli devletler ekseninde şekillendirilmiş ve reformlar bu eksenler üzerinde yürütülmüştür (Altunok, 2012: 293).

Türkiye özelinde izlenen reform süreçlerinde, farklı dönemler itibarıyla, üç farklı devletin Türkiye’deki yönetim biliminin gelişiminde baskın rol oynadığı söylenebilir. 1859 yılında bir “yönetim okulu olarak” kurulan Mekteb-i Mülkiye’de bariz bir Fransız etkisi söz konusudur. Okutulan ders programlarında ve programlara konulan yabancı dil derslerinde Fransa kaynakları ve dili etkilidir. 1910’lu yıllar Alman etkisinin ön plana çıktığı, Mülkiye’de hukuk derslerinin önem kazandığı bir dönem olmuştur.

Devletin yönetimi anlamında, hukuki bilginin yeterli olacağı düşüncesi kabul görmeye başlamıştır. 1930’lu yıllar ise Almanya etkisinin tekrar yükselişe geçtiği yıllar olmuştur. Okutulan derslerin niteliği, müfredata yabancı dil olarak Almanca’nın eklenmesi, Almanya’dan hocalar getirilmesi Alman etkisinin önemli göstergeleridir. 1940’lı yıllardan itibaren ise Amerika Birleşik Devletleri’nin model alınmaya başlandığı görülmektedir. Buna uygun olarak Siyasal Bilgiler Fakültesi yapılandırılmış, Amerika Birleşik Devletleri menşeli kaynaklar programda yer bulmuştur. Hem Amerika Birleşik Devletleri’nden hocalar getirilmiş hem de Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’ye Türk öğretim üyeleri eğitim için gönderilmiştir. Yabancı dil öğretimine ise İngilizce dersi eklenmiştir (Keskin, 2006: 25). Dolayısıyla Altunok’un (2012: 293) belirttiği üzere, “Tüm bu veriler ışığında kamu yönetimi düşüncesinin mutlak olmasa bile nisbi ölçüde bağımlı bir kurumsallaşma süreci yaşadığını söylemek yanlış olmayacaktır”.

Türkiye’de yapılan reformlar bağlamında, yurtdışından çeşitli uzmanlar, çeşitli raporlar hazırlamıştır. Yabancı kaynaklı bu raporlar, Türk Kamu Yönetimi’nin işleyiş ve yapısının nasıl olması gerektiğine ilişkin tavsiye ve öneriler vermişlerdir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye’de reformların “politika transferi”⁵ şekliyle ortaya çıktığı

⁵ Övgün, politika transferini, “bir yönetim kademesinde uygulanmakta olan ya da önceden uygulanmış olan bir deneyimin bir başka yönetim

ve reformlarda “uluslararasılık”ın önemli bir faktör olarak belirlediği anlaşılmaktadır (Övgün, 2013: 43). TKY’nin değişim ve dönüşümüne ilişkin olarak uluslararası aktörlerin başat rolüne ve özendiriciliğine dikkat çeken Övgün, uluslararası örgütlerin 1930’lardan itibaren bu anlamda giderek etkili olmaya başladığını, özellikle de 1990’ların ortasından itibaren TKY’nin şekillendirilmesinde tek olmamakla birlikte birincil konuma yükseldiğini belirtir⁶ (2013: 11, 153). Söz konusu bu durumu, “dolaylı zorlayıcı reform transferi” şeklinde isimlendiren Övgün (2013:153), devamında şu tespiti yapmaktadır:

“Uluslararası örgütler, Türkiye’nin kamu yönetimine yasal düzenlemeleri, kurumsal yapılanmayı ve işleyiş biçimini zorla havale etmemekte; çeşitli anlaşmalar, teşvikler, kredi araçları ya da üyeliğe kabul etme gibi araçlarla Türkiye’nin kamu yönetimini yönlendirmektedirler. Bu yönlendirme bu araçların niteliğinden dolayı gönüllükten ziyade zorlayıcı bir görünüm sergilemektedir.”

1980 sonrası TKY’de, kamu işletmeciliği, yeni kamu işletmeciliği ve yönetim yaklaşımları üzerinden, uluslararası sermayenin gereksinimleri doğrultusunda ve uluslararası kuruluşların etkisiyle Güler’in (2012: 572) ortaya koyduğu “ithal edilmiş olma”, “kendi dinamizmine bağlı bir gelişme gösterememe” sorununun devam ettiği görülmektedir. Ayrıca ülke gerçekleriyle ve ihtiyaçlarıyla doğrudan uyumlu olma yerine, dışarıda uygulanmış ve orasının gerçeklikleri içerisinde başarılı olmuş veya başarılı olduğu iddia edilen uygulamaları ve yaklaşımları Türkiye’ye getirme söz konusu olmuştur.⁷

birimine geçirilmesidir” şeklinde tanımlamakta ve söz konusu deneyimin politika, kurum ve hizmet sunum yöntemleri gibi hususları kapsadığını belirtmektedir (2013: 51).

⁶ Bu noktada özellikle belirtmek gerekir ki, Türkiye’deki kamu yönetiminin dönüşümü ve değişimine ilişkin Övgün, 2000 yılı sonrasında tek bir partinin iktidar olma durumunun “ayrık” konumuna da dikkat çeker (Övgün, 2013: 153).

⁷ TKY/YB’nin bağımlılık ve aktarmacılık sorunsalına ilişkin, nicel olarak da şu ana kadar söylenenleri destekleyici çalışmalar için bkz. (Altunok, 2017: Üçüncü Bölüm; Güler, 2017).

TKY/YB’de ülke gerçekleriyle uyumlu olamama sorunu ve aktarmacılık sorunu açık ve net bir sorundur. Yönetim bilimimiz -Karl Marx’ın kendi ülkesi için politik ekonomi hakkında yaptığı tespit gibi- “yabancı bir gerçeğin teorik ifadesi”nden ibarettir. Bu durum, bu disiplini öğrenen içinde öğreten içinde sorunlu bir durumdur. Başka bir ülkeye⁸ ve sektöre⁹ ait kuramların aktararak kullanılması, TKY/YB için en temel sorunsaldır. Bu garip durumun sebebine ilişkin olarak, “en gelişmiş yerlerdeki son model bilgi”yi ilgili sorunun çözümü için en uygun araç olarak kabul etme inancı veya yaklaşımı gösterilebilir. Bunun altında yatan sebebin tamamen pragmatik bir bakış olarak kabul edilmesi, eksik bir değerlendirme olarak kalacaktır. Bu durumun iki dayanağı olabilir. Bunlardan birincisi “bilgikuramsal”, ikincisi “siyasal” dayanaktır. Bilgikuramsal dayanağın temel mantığı şudur: “En doyurucu kuramsal açıklamalara ulaşmak için, nesnenin en ‘gelişmiş’, ‘ileri’ örneği üzerinde çalışılmalıdır” ki karmaşık olanın incelenip çözülmesi, basit olanın da çözülmesi anlamına gelecektir. Bu mantık ve anlayışa göre örneğin “insanı incelemek maymunu da çözmek demektir”. Söz konusu mantığın toplumsal olana yansımada gelişmiş ülkelerdeki gelişmiş yönetim incelenirse az gelişmiş yönetim sorunu da çözülebilir düşüncesi bulunur.

⁸ Güler, Türkiye’de yönetim biliminin en başından itibaren dışarıdan, günümüzde de özellikle ABD’den ithal edilme durumuna dikkat çekmektedir (Güler, 2011: 69).

⁹ Kamu yönetiminin uygulamaya dönük bir doğasının olması, onun devlet içerisinde kamu kurumlarına ve ‘idare’ye odaklanması durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda disiplin içerisinde örgüt ve örgüt sorunlarına yoğunlaşma söz konusu olmuştur. Örgütsel sorunlara ve konulara odaklanma arzusu, disiplini “işletme disiplinine (‘ekonomi alanı’ yönetimine) çok yakınlaştırmakta; hatta kamu yönetimi disiplini, işletme disiplinine maruz bırakmaktadır.” Bunun yanında örgüt kuramları da bu bağlamda yine kamu yönetimi disiplini tarafından sahiplenilmekte hatta kamu yönetimi disiplininde tarihsel dönemlendirmeler de örgüt kuramlarındaki değişime paralel yapılandırılmaktadır (Zengin, 2007: 81). Yani kamu yönetimi disiplininde, işletme disiplini ve örgüt bilimi temelli özel sektör bilgisinin ve gerçekliğinin hâkim olması söz konusudur.

Ancak bu bakış açısı az gelişmiş ile gelişmiş ülkeler arasındaki nedenselliği kaçırır. Çünkü maymun ve insan varoluşları itibarıyla birbirinden bağımsızken, az gelişmiş ile gelişmiş ülke ve yönetimler arasında bir nedensellik bulunur. Yani birtakım ülkelerin az gelişmişliği nasıl diğer bazı ülkelerin gelişmişliği nedeniyse, bunun tam tersi de aynı ölçüde doğrudur. İkinci dayanak ise siyasi dayanaktır. Bu dayanak, modernleşme ideolojisiyle iç içedir. Buna göre gelişmiş ülkelerde, geliştirilmiş kuram ve yaklaşımlar sayesinde az gelişmişlik sorunu aşılabılır. Dolayısıyla az gelişmiş ülkeler, gelişmiş ülkelerin kuram ve yaklaşımlarını “köklerine inerek” ve “çok iyi kavrayarak” kabul edip aktarmalıdır. Bu bakış açısı ülkemiz aydınları¹⁰ içinde de kabul görmüştür (Güler, 2011: 72). Günümüzde de bu bakış açısının yaygınlığına dikkat çeken Güler (2011:73), bu durumu “...bağımlılık ile karakterize yönetim sorunu karşısında duyulan çaresizliğin dile getirilişidir.” şeklinde yorumlamaktadır. Bu çerçevede, TKY/YB’ye ilişkin kendi gerçekliğimizle uyuşan ve bu yönde açıklama getiren kuramların yokluğunu da yukarıda belirtilen söz konusu düşünce biçimine bağlamaktadır. Bu yoruma benzer olarak, TKY disiplinini özgüllük ve saflık sorunları bağlamında değerlendiren Zengin (2007: 94), Türkiye’de kamu yönetimi disiplinine ilişkin, “...yerleşik kamu yönetimi disiplinin sahip olduğu özellikler haricinde Türkiye koşullarıyla bağlantılı-hukuki yaklaşıma biraz daha vurgu yapmak haricinde- kendine has özelliklere sahip değildir” tespitini yapmaktadır. Türkiye’de kamu yönetimi disiplininin kendine özgü kuram ve kuramcı çıkarmadığına dikkat çeken yazar, bunda büyük ölçüde disiplinin kendisini ülke ve toplum gerçekliğiyle bağdaştıramaması sorununun bulunduğunu belirtir. Son olarak, Türk yönetim bilimine

ilişkin Emre’nin şu tespiti tüm her şeyi özetler durumdadır (Emre, 2012: 79):

“Bize göre Türk yönetim biliminin bugüne değin ağır basan temel niteliği yol gösterici, normatif yaklaşımın dışı bağımlı bir biçimde gelişmiş olması, başka bir deyişle kültürel göreceliği göz ardı ederek ‘yönetim teknolojisi ithali’ni ana uğraş olarak benimsemesidir. İşte bu özelliktir ki, Türk yönetim biliminin ‘yerli model’ler çerçevesinde gelişen ‘çözümleyici’ bir nitelik kazanmasına engel olmuştur. Kuşkusuz bilim toplumun sorunlarına çözüm üretecektir; bunun aksi savunulamaz. Ancak, ‘anlayıp açıklamadan bulunacak çözüm’ zorunlu olarak ya soruna uygun olmayacak ya da ithal olacaktır...”

Tüm bunlar ışığında, çalışmamızda, bu sorun alanlarına ilişkin, kanıt temelli anlayış ve pratiğinin TKY’ye muhtemel katkıları ve kısıtları değerlendirilecek ve dijital çağın sunduğu imkânlarla desteklenen bir model kurulup kurulamayacağı konusu üzerinde durulacaktır. Bu maksatla öncelikle KTA ve kamu yönetimi konusu analiz edilecektir.

3. KANIT TEMELLİ ANLAYIŞ ÇERÇEVESİNDE KAMU YÖNETİMİ

Kanıt temelli kamu yönetimi anlayışının şekillendirilmesinde iki temel yaklaşımdan yararlanılacaktır. Birincisi, özellikle yönetsel sorunlara yoğunlaşan, sağlık yönetimi alanında ortaya çıkmış ve işletme yönetimi alanında da giderek yaygınlaşan kanıt temelli yönetimdir. İkincisi, kamu yönetimindeki politikaların oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesi için kanıt temelli anlayış kapsamında kanıt temelli kamu politikası/siyasasıdır.

Bu çalışma çerçevesinde, kamu yönetimini iki temel alana ayırıyoruz. Bunlardan birincisi kamu politikası alanı diğeri ise yönetim pratikleri alanıdır. Dolayısıyla burada izlenecek yöntemin iki ayağı bulunmaktadır. Politika alanı aşağıdan yukarı etkilenecek, çeşitli çıkar grupları, vatandaş etkisi, ideolojik ve etik kaygılar,

¹⁰ Ahmet Ağaoğlu şöyle söylemektedir: “...Etrafımızda başka esaslar, başka usuller câridir. Bu etraf [Avrupa] ise bizi ezmekte, kırmaktadır. Bizim takip edeceğimiz iki tarif [yol] vardır: Ya ezilmeğe, mahvolmağa razı olmak, yahut aynı esasları kabul etmek...” (1972’den Aktaran Güler, 2011: 72).

siyasi çıkar hesapları doğrultusunda ortaya çıkan bir alandır. Yönetim ise, yukarıdan aşağıya belirlenir. Belirlenen politika çerçevesinde, kamu bürokrasisi yukarıdan aşağıya doğru etkilenir ve yönetim pratiklerinin çerçevesini çizer. Dolayısıyla günlük işler anlamında yönetim pratikleri için ayrı bir anlayış, alışkanlık vs. söz konusu olmakla birlikte, bunların çerçevesi politika tarafından belirlenir.

KTA çerçevesinde kullanılacak kanıtın niteliği, içeriği ve bağlamının politika ve yönetim alanlarında değişkenlik göstereceği düşüncesinden hareketle, bu çalışma kapsamında, söz konusu ikili ayrımın yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Genel bir çerçeve içerisinde, bütüncül bir kanıt temelli kamu yönetiminin oluşturulmasının, söz konusu iki yaklaşımın birlikte incelenmesine bağlı olduğu düşünülmektedir. Ancak hemen belirtmelidir ki, buradaki ayrım ile siyaset ve yönetim ayrımı benimsenmemektedir. Sadece kanıt temelli anlayışın iki alanda farklı gereksinimler ve özellikler taşıdığı düşünülmektedir. Dolayısıyla amaç, yöntemsel olarak daha kolay analiz yapmaya imkân sağlamaktır.

Kanıt temelli yönetim ve kanıt temelli kamu politikası anlayışlarının, KTA'nın tıp ve sağlık hizmetleri alanındaki yansımaları olan kanıt temelli tıptan etkilenerek geliştiğini söyleyebiliriz. Kanıt temelli tıp 1990'larda ortaya çıkmış ve yönetim ile kamu politikası alanlarını da aşağı yukarı aynı dönemlerde etkilemiştir (Briner, Denyer ve Rousseau, 2009: 20; Davies, Nutley ve Smith, 2009:1).

3.1. Kanıt Temelli Yönetim

Pfeffer ve Sutton, yönetim alanında birçok kararın güvenilir düşünce, kanıt veya uzun süredir kabul edilmiş ve saygı duyulan teoriler temel alınarak verilmediğine dikkat çeker. Yönetim alanındaki birçok faaliyetin ve kararın temelinde başka yerlerde başarılı olmuş uygulama ve yöntemlerin kopya edilmesi vardır. Yönetim alanında en son gelip geçici olan moda yaklaşımlar tekrar edilir (2006: 43). Dolayısıyla kanıt temelli yönetim, yöneticilerin şüphecilik ve

deneyselcilik öğrenerek gelip geçici yönetim modası akımlarına kapılmaması gerektiğini belirtir (Fine, 2006). Örgütsel pratiklerde ve örgütsel kararların verilmesinde sosyal bilim ve örgütsel araştırmaların kullanılmasıyla elde edilecek en uygun kanıtlar aracılığıyla yönetsel karar ve pratiklerin kalite ve etkinliğini arttırmayı amaçlar (Rousseau, 2006: 256).

Kanıt temelli yönetimde bilimsel bilgiye önem verilir. Yönetimde bilimsel bilgi temelli pratiği esas alan kanıt temelli yönetim, yöneticilerin yargıda bulunmasında ve örgütlerde kararların alınması sürecinde bilimsel bilginin kullanılmasını savunur. Kanıt temelli yönetim pratiği sayesinde insanın tek başına yargıda bulunmasının kısıtlı ve önyargılı olarak bilgi edinmesinin sebep olabileceği maliyetlerin azaltılmasının mümkün olacağı iddia edilir (Rouseau, 2012: xxiii).

Kanıt temelli yönetim, yönetim alanında gelip geçici moda akımlarına, uzman görüşlerine, guruların doğru olarak sundukları ile mevcut sistem içerisinde doğru olarak kabul edilen her şeyin sorgulanmasına ve yönetim alanında bilim temelli kanıtların dikkate alınması gerektiğine vurgu yapar. Bunun içinde öncelikle, uygulayıcılar ile araştırmacılar arasındaki boşluğun kapatılması gerektiğini belirtir. Barends, ten Have, Huisman (2012: 32), yönetim yazınına bakıldığında özellikle bilgi ve pratik arasında büyük bir ayrılık bulunduğu dair önemli oranda bir uzlaşma olmakla birlikte, bu boşluğun nasıl kapanacağına dair geniş bir uzlaşımın bulunmadığına dikkat çeker.

Kanıt temelli yönetimin destekçileri bilgi ve pratik arasındaki boşluğun kanıt temelli yönetim sayesinde kapanacağını iddia eder. Ancak Kieser ve Leiner (2009), iki farklı alt sistem olarak değerlendirdikleri araştırma ve pratik alanlarının arasındaki boşluğun kapanmasının mümkün olmadığını belirtirler. Sistem teorisi açısından soruna yaklaşım geliştiren yazarlar, sosyal sistemlerin özgönderimsel ve kendi kendilerini üreten sistemler olduğuna dikkat çekerek, bilim gibi bir sistemin iletişim

unsurlarının işletme örgütleri gibi diğer sistemlerle iletişime entegre olamayacağını savunurlar. Dolayısıyla bu iki sistem arasındaki boşluğun kapanamayacağını belirtirler.

Leung ve Bartunek (2012: 178), akademisyenler ve uygulayıcılar arasındaki boşluğun kapanması için akademisyenlere, uygulayıcılara ve eğitimcilere bir takım öneriler getirmişlerdir. Bunlar genel olarak, kaynakların yöneticiler açısından güvenilir ve ulaşılabilir olması, sorunun teşhisini bulma anlamında yönetsel becerilerin geliştirilmesi, kanıtların dikkat çekici, anlaşılır, hatırlanabilir ve işleme konulabilir olması gibi önerilerdir. Akademisyenler için yönetim kafelerine (*management cafes*)¹¹ ve ortak forumlara katılma, uzman oldukları alanda kendi araştırmalarını anlatabilecekleri bloglar yazma ve Evidencebased-management.com gibi portallara hem araştırmalarını yayınlamak hem de yapılan araştırmaları takip etmek için iştirak etmeleri gibi tavsiyelerde bulunmaktadır. Uygulayıcılar için, güncel araştırmalar hakkında örgüt üyelerine tavsiyede bulunacak yarı akademik, yarı örgütsel üye olarak personel bilim adamının (*staff scholar*) istihdam edilmesini, yönetim kafelerine veya diğer ortak forumlara katılmayı, Evidencebased-management.com gibi portallardan güncel araştırmaları takip etmeyi tavsiye etmektedir. Eğitimciler için ise, sistem düşüncesinin prensiplerini kullanarak büyük resmi görme konusunda öğrencilerini cesaretlendirmelerini, kanıt bulma ve kullanmaya yönelik olarak öğrencilere okumalar vermeyi, akademik

dil ile uygulayıcıların dili arasında tercüme yeteneklerinin geliştirilmesine yardım etmeyi, sınıfta video aracılığıyla örnek olay çalışmaları yapmayı ve yöneticilerin kanıt toplama ve kullanma konusundaki rollerini vurgulamalarını tavsiye etmektedir. Yönetsel ve akademik pratik arasında köprü kurmak için Salipente ve Smith (2012) de yönetsel olarak tecrübeli “uygulayıcı-bilim adamı” topluluğu oluşturmak için alternatif doktora programı önermektedir. Bu alternatifte, problem odaklı araştırmayı ön plana çıkarmakta ve araştırma yoğun enstitülerde çalışan eğitimcilerin alternatif doktora programlarını “uygulayıcı-bilim adamı” profilinin yetiştirilmesinde kullanılmasını veya geleneksel doktora programlarında problem odaklı araştırmaya yönelik eğitimleri eklemeyi önermektedir (Salipente ve Smith, 2012: 374-375).

Kanıt temelli yönetim, yönetim alanında bilimsel kanıtı ön plana çıkarmaktadır. Ancak Reay vd. (2009: 16) yaptıkları araştırmada, kanıt temelli yönetime ilişkin yayınlanmış kayda değer bir yazın bulunduğunu fakat bunların kanıt temelli yönetimin teşvik edilmesi hususunda “düşünce ve anekdotal bilgi” düzeyinde olduğuna dikkat çekmektedir. Ayrıca yönetim alanında kanıt temelli yönetim doğrultusunda bir değişim yaratmak için yeterli kanıt bulunmadığını vurgulamaktadır. Kanıt temelli yönetim destekçilerinin iddialarını desteklemek için daha güçlü kanıtlarla temellendirmeleri gerektiğinin altını çizmektedir.

Kanıt temelli yönetimin temel sorunsallarından birisi, “kanıt” kavramına ilişkindir. Eğer yönetim alanında kanıtlara dayalı olarak, yönetsel ve örgütsel karar ve pratikler hayata geçirilecekse, öncelikle neyin kanıt olarak sayılacağına cevabının verilmesi gerekmektedir. Barends vd. (2014: para. 9) kanıtı, “bir iddiayı, faraziyeyi veya hipotezi destekleyen (veya onunla çelişen) bilgi, bulgular veya veri” olarak tanımlamaktadır. Onlara göre kanıt, bilimsel araştırmalardan gelebileceği gibi kuruluşun ölçümlerinden veya uygulamaların gözlemlenmesi gibi örgütün mahalli göstergelerinden veya iş

¹¹ Leung ve Bartunek(2012: 175), yönetim kafelerini, bilim kafelerden (*science cafes*) esinlenerek önermişlerdir. Bilim kafeler, bilimin halka açılması için gayri resmi bir ortam sunmaktadır. Bilim kafelerin yönetim içinde söz konusu olabileceğini dile getiren yazarlar, yönetim kafelerinin, yönetim bilimcilerin çalışmalarını kamuya açık olarak gayri resmi bir ortamda sunmaları imkânını verebileceğini belirtir. Bunun için insanlar, bir kafe gibi kamusal bir ortamda, belirli bilimsel çalışmalarını tartışmak üzere toplanırlar. Bu tür kafeler, bizim ülkemizde de halkın, vatandaşın ve yönetilenlerin bilgilendirilmesi için üniversite kampüslerinde veya üniversitelerin öncülüğünde kurulup yaygınlaştırılabilir.

göstergelerinden toplanabilir. Ayrıca profesyonel tecrübe, yine kanıt için önemli bir kaynak olarak görülebilir. Kanıtların kaynağının ne olduğundan ziyade güvenilir ve sorun alanıyla ilgili olması büyük önem taşımaktadır. Doğa bilimlerinde yürütülen araştırmalarda, araştırmacı sonucu etkileyebilecek bütün şartları ve faktörleri kontrol altına alabilir. Çünkü genelde, araştırmalar laboratuvar gibi kontrollü alanlarda yapılır. Bundan dolayı, doğa bilimlerinde neden (*cause*) terimi yaygın olarak aynı anlamı içerecek şekilde kullanılır. Sosyal bilimlerde ise çalışmaların sonuçları, birbirini etkileyen ve yokluğunun sıklıkla ispatı mümkün olmayan çeşitli değişkenler tarafından sıklıkla tesir altındadır. Bu nedenle sosyal bilimciler, neden (*cause*) ve etki (*effect*) gibi terimlerin kullanılmasından kaçınır. Bunun yerine, “ile ilişkili (*correlated with*)” ve “ile bağlantılı (*related with*)” gibi terimler kullanmayı tercih ederler (Hunt, 1997’den aktaran Barends vd., 2012: 30). Sosyal bilimlerin çoklu-ilişkisel bir modelinin olması nedeniyle, belirli şartlar altında belirli değişkenlerin belirli sonuçlarla ilgili olmasını kanıtlamak mümkünken, bunu çoğu durumlar için genellemek sıklıkla mümkün değildir (Barends vd., 2012: 30). Dolayısıyla sosyal bilimlerin bir üyesi olan yönetim bilimlerinde yapılacak araştırmalarda elde edilecek kanıtlar için bu durumun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yönetim alanının çoklu-ilişkisel yönü nedeniyle, en uygun kanıtların elde edilebilmesi metodolojik çoğulculuktan yardım almayı zorunlu kılmaktadır. Tek bir metodun kullanımı, birçok sorunun göz ardı edilmesine sebep olacak, problemin bütüncül bir çözümüne katkı sunmayacaktır. Kanıt, pozitivist ve pozitivist olmayan paradigmalardan oluştuğu bir yapıdır. Bu paradigmalardan her birinin güçlü ve zayıf yanları bulunmaktadır (Briggs ve Mc Beath, 2009: 255). Dolayısıyla bunların birlikte kullanımı önemlidir. Ancak, Learmonth (2008: 286-287), Rousseau (2006b: 1091) gibi kanıt temelli yönetim destekçilerinin mevcut örgütsel araştırmalarda yenilik ve parçalanmaya (*fragmentation*) karşı

olduğunu, bunun da ideolojik ve metodolojik çoğulculukta gerilemeye neden olduğuna dikkat çekmektedir.

Kanıt temelli yönetimi, politik bir proje olarak gören ve buna karşı eleştirel bir yaklaşım geliştiren Learmonth (2008: 286), yönetimin ideolojik doğasının politik, sosyal ve ahlaki açılardan “kanıt odaklı” olmanın objektif bilgisi ardına gizlenmesine sebep olduğuna işaret etmektedir. Özellikle en iyi kanıtın yönetimde karar ve pratiklerin kalitesinin artırılmasını hedeflediği düşünüldüğünde, kanıt temelli anlayış çerçevesinde alınan karar ve yapılan uygulamaların tartışmasız meşrulaştırılması tehlikesi ortaya çıkabilecektir. Bu maksatla, en uygun bilimsel kanıtın disiplinde sağlanacak çoğulcu bir yaklaşımla elde edileceğini savunmaktadır.

Yönetimsel kararlarda pozitivist ve pozitivist olmayan verilerin birlikte kullanımının önemli derecede avantaj sağlayacağına dikkat çeken Briggs ve Mc Beath (2009: 256) sosyal hizmetler alanından konuya bakarak, yalnızca pozitivist bir bakış açısının yöneticilerin “ırk, sınıf ve sosyo-politik bağlamı” gözden kaçırmasına neden olacağını belirtmektedir. Aynı şekilde sadece post-pozitivist bir bakış açısı ile de performans ve birçok sosyal hizmetler kurumunun nicel yönü ağır basan ortamının göz ardı edilmiş olacağına işaret etmektedir. Belirtmek gerekir ki, buradaki bakış açısı kamu yönetimi alanı içinde geçerlidir. Özellikle kamu yönetiminde sadece pozitivist bir yaklaşımın geliştirilmesi, managerialisme¹², performans odaklılığın ve maliyetlerin azaltılmasının tek ölçüt olmasına, dezavantajlı grupların kamu yönetimi alanındaki haklarının ve mağduriyetlerinin

¹² *Managerialism*: İşletme yönetimine özgü araçları ve bilgiyi ideolojik bir yaklaşımla birleştirerek örgütlerde, kamu kurumlarında ve toplumda hâkim kılmaya çalışır. Bunu iş sahiplerini, işçileri ve sivil toplumu tüm karar alma mekanizmalarından dışlayarak yapar. Tek boyutlu işletmecilik tekniklerini işin, toplumun ve kapitalizmin tüm alanlarında uygulamayı amaçlar (Klikauer, 2015: 1105).

önemsenmemesine neden olma tehlikesini içinde barındırmaktadır.

Hornung (2012: 390), kanıt temelli yönetim için şu önemli soruları ortaya atmıştır: 1) En iyi kanıtın ne olduğuna kim karar verecek ve ilk etapta hangi konularda kanıt toplanacaktır? 2) Hangi kriter veya hangi bakış açısına göre kararlar geliştirilecektir? Görüleceği üzere politik, ideolojik, ahlaki ve metodolojik açılardan bir tekelin oluşmaması için bu sorular kanıt temelli yönetim bağlamında “kanıt”a ilişkin sorulması gereken çok önemli sorulardır. Kanıt temelli yönetimden beklenen sonuçların elde edilebilmesi için, geniş bir oydaşım ile bu soruların yanıtlanması gerekmektedir. Ya da en azından kamu yönetimiyle etkileşen kesimlerin bu soruları her fırsatta sorgulaması gerekmektedir. Çünkü özellikle yönetim alanında ortaya konulan bilimsel kanıtların üretiminin sosyal şartlardan azade olduğu yönünde bir eğilim vardır. Bu haliyle de sanki sunulan kanıt herkesin yararınaymış (Learmonth ve Harding, 2006: 246) ve sorgulanamazmış gibi bir ön kabulün oluşmasına neden olabileceği gözden kaçırılmamalıdır. Böylesi bir durumda, mevcut güç ve tahakküm ilişkilerinin sorgulanmadan devam ettirilmesi ve kanıtın objektif olduğu anlayışının yarattığı meşrulaştırma etkisi sayesinde mevcut güç ilişkilerinin sürekli kılınması söz konusu olabilecektir. Dolayısıyla belirli güç odaklarının elinde kanıt temelli yönetim bir silaha dönüşebilecektir.

Learmonth ve Harding (2006: 247), kanıt temelli yönetimin “örgütlerde otoriteye maruz kalma, çatışma ve eşitsizlik” gibi konularla ilgilenmek yerine ‘managerialism’in desteklenmesi ve güçlenmesiyle ilgili olduğunun tespitini yapmaktadır. Böylece kanıtın, yönetsel gücü gizil bir şekilde güçlendirdiği ve örgütsel hayatı anlamının ‘managerial’ olmayan yönlerini de bununla beraber belirsizleştirdiğine dikkat çekmektedir. Dolayısıyla burada özellikle vurgulamak gerekir ki, kanıt temelli yönetimde tek seslilikten ziyade çok sesliliğe destek vermek bu tür sorunların aşılmasında

önemlidir. Bunun içinde hâkim söylemi içermeyen ve ana akım olmayan paradigmalara temsil edilmesi gerekmektedir. Bu da ancak eleştirel çalışmaların araştırma burslarında desteklenmesiyle mümkün olacaktır. Yoksa bu durum Learmonth ve Harding (2006: 262)’in endişe ettiği üzere akademik özgürlüğü zora sokabilecek ve bilimin tahakkümün aracı olmasına sebep olabilecektir.

Hornung (2012: 391, 393), kanıt temelli yönetim literatüründe özellikle felsefi, ideolojik ve politik hususların göz ardı edildiğini ve daha çok kanıt temelli yönetime ilişkin pratik, teknik ve metodolojik konulara odaklanıldığını belirtmektedir. Bu maksatla ihmal edilen temel felsefi, ideolojik ve politik hususlarında incelenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla Briggs ve Mc Beath (2009: 256)’in sosyal hizmetler alanı için dikkat çektiği, sosyal hizmet programlarının etkili bir şekilde sunumu için pozitivist ve pozitivist olmayan bilginin birlikte kullanılması önerisi dikkate değerdir. Bu bilgi türlerini teknik bilgi, sosyal ve politik bilgi ve kendini tanımaya ilişkin bilgi olarak üç gruba ayırır. Teknik bilgi özünde pozitivisttir ve bilimsel metodun uygulanmasıyla ortaya konur. Sosyal ve politik bilgi toplumsal etkileşimler, güç dinamiklerinin anlaşılması, sosyal anlam ve önemli elitlerin değerlerinin kavranması hususlarıyla ilgilidir. Kendini tanımaya ilişkin bilgi ise sürekli bir eleştirel düşünme ve kendi kendini değerlendirme aracılığıyla elde edilir. İşte kamu yönetimi alanında, Briggs ve Mc Beath (2008)’in belirttiği bu üç bilgi türünün dikkate alınması, kanıt temelli yönetimin sorun sahalarında, kapsamlı ve başarılı çözümlerin sunulması açısından kanaatimizce ön koşuldur.

3.2. Kanıt Temelli Kamu Politikası

Dye, kamu politikasının, “hükümetlerin ne yaptığı, yaptığını niçin yaptığı ve yaptığının ne farklılık yarattığı” ile ilgili olduğunu belirtir (Dye, 1976: 1). Kamu politikası, kamusal kaygı ve problemlere karşı

hükümetin eylemleri ve eylemsizlikleri ile ilgilidir ve ayrıca politika, genel anlayış, süreç ve tekniklerin hepsini içinde barındırır (O'Dwyer, 2004: 7).

Kanıt temelli kamu politikası¹³, niteliksel olarak güvenilir ve titiz bir incelemenin sonucu olarak ortaya konulmuş araştırmaya dayalıdır. Diğer kamu politikası türlerinden, özellikle de “sezgi, gelenek, siyaset veya mevcut pratiklerin devamı” gibi özellikleri olan geleneksel kamu politikası geliştirme sürecinden bu özelliğiyle ayrılmaktadır (O'Dwyer, 2004: 7). Kanıt temelli kamu politikası, politika geliştirme ve uygulamada araştırmadan elde edilecek en uygun kanıtın kullanılması sayesinde politikalar, programlar ve projeler hakkında bilgiyle desteklenmiş kararlar alabilmeleri için insanlara yardım etmeye yönelik bir yaklaşımdır (Davies, 2004: 3'den aktaran Sutcliffe ve Court, 2005:1). Sutcliffe ve Court (2005:1), politikanın nihai hedeflerini etkilemekten ziyade politikanın formüle edilmesi sürecine katkı sunmaya yönelik bir yaklaşım olarak gördükleri kanıt temelli politikanın, “rasyonel, özenli ve sistematik bir yaklaşımı” savunduğunu belirtir. O'Dwyer (2004: 8), kanıt temelli kamu politikasına ilişkin tanımlarda genel olarak, araştırma kanıtlarından politikaların geliştirilmesi ve uygulanması hususunda önemli oranda istifade edilmesinin vurgulandığını belirtir.

¹³ Kamu politikalarının şekillendirilmesinde kanıt kullanımı yeni değildir. 20. yüzyılda hükümetlerin eylemleri için tavsiyede bulunma veya eylemlerine etki etme amacı güden baskı grupları, think-tankler, bağımsız üniversite araştırmacıları, kamu kuruluşları ve meslek örgütleri gibi birçok organizasyon savlarını destekleyecek ve kabul ettirecek kanıtları o veya bu şekilde toplayıp sunmuştur. Kanıt temelli politikanın tekrar gündeme gelmesi 1990'lı yıllarda Birleşik Krallık'taki uygulamalarla söz konusu olmuştur. Siyasi alanda geçerli hale gelmesi ise 1997 tarihinden itibaren Blair yönetimi ile olmuştur. Blair yönetiminin “Hükümetin Modernleştirilmesi” raporu çerçevesinde kanıt temelli kamu politikası ile ideolojik olarak yürütülen siyaset yerine rasyonel karar almaya yönelik siyasete geçiş olması yönünde bir irade belirlenmiştir. (Sutcliffe ve Court, 2005: iii; Davies, Nutley ve Smith, 2009:1).

Genel olarak kanıt temelli kamu politikasının üç temel varsayımı olduğu söylenebilir. Birinci varsayım, “politika ve kanıt arasında bir boşluk bulunduğu” yönündedir. İkinci varsayım, “politika genellikle kanıta dayalı değildir”. Üçüncü varsayım ise “politika yapımcıları tarafından daha fazla araştırma kanıtı kullanımı daha iyi politika”nın ortaya konmasını sağlayacağı yönündedir (Oliver vd., 2014: 5-6). Dolayısıyla diyebiliriz ki, kanıt temelli kamu politikası, bu varsayımlarındaki sorunların çözümünü amaçlamaktadır.

Kanıt temelli politika yapımının temelinde “kanıt” kavramı yer alır. Köktaş ve Köseoğlu (2016: 39) neyin kanıt olarak kabul edileceği (“bu sorunun arkasındaki temel fikir, karar verirken veya politika oluştururken tecrübe, öngörü, gelenek, ideoloji, uzman görüşü, bilimsel bilgi gibi farklı temellere dayanan kanıtlardan hangisi veya hangilerinden yararlanılmalıdır”) ve bunların nasıl toplanacağı (“Birincisiyle doğrudan ilişkili olan bu sorunun arkasındaki temel düşünce ise kanıtların hangi yöntemlerle toplanması gerektiğidir”) şeklinde iki önemli soruya dikkat çeker. Nelerin kanıt sayılacağı konusunda bir grup geniş bir bakış açısı ortaya koyarken, kimisi de daha dar bir bakış açısı sergilemektedir. Dolayısıyla nelerin kanıt olarak kabul edileceği ve nasıl toplanacağı sorularının cevaplarına ilişkin, literatürde geniş bir oydışım bulunmamaktadır.

Birleşik Krallık Kabine Ofisi, 1999 yılı hükümetin modernize edilmesine ilişkin bir raporunda kanıtı, “uzman bilgisi, yayınlanmış araştırma, mevcut araştırmalar, paydaş müzakereleri, önceden yapılmış politika değerlendirmeleri, internet, müzakereden çıkan sonuçlar, politika seçeneklerinin maliyeti, ekonomik ve istatistiki modellemelerden çıkan sonuçlar” şeklinde tanımlamıştır (Cabinet Office, 1999: 33).

Marston ve Watts (2003: 152), kanıtın sadece bir araştırma pratiği içerisinde üretilmiş ve meydana getirilmiş ve sonrasında bir argüman çerçevesinde yerleştirilmiş olmak kaydıyla kanıt

olabileceğini savunmuştur. Ona göre bir şiir metni de, gazete de, psikolojik deneylerden elde edilmiş veriler de, klinik tecrübeler de veya sosyal bir anketten derlenmiş geniş bir veri de kanıt sayılabilir. Marston ve Watts (2003: 151), sosyal bilimler kapsamında iki tür kanıt objektif ve sübjektif formlar dâhilinde katı ve yumuşak olmak üzere iki kategoriye ayırır. Araştırmacıların deneylerden topladığı birincil niceliksel veri, klinik deneyimler, hükümet kurumları tarafından toplanan ikincil niceliksel sosyal ve epidemiyolojik veri, mülakat veya anket temelli sosyal araştırmalar “katı kanıt” kategorisini oluşturur. Etnografik ve otobiyografik materyaller gibi niteliksel veriler “yumuşak kanıt” kategorisindedir. O’Dwyer (2004: 3)’a göre kanıt temelli kamu politikasının, katı ve yumuşak tiplerin her ikisini de içeren sistematik kanıt (araştırmaya) dayalı olması gerektiğini savunur. Sonuç olarak sistematik bir süreç dâhilinde toplandığı sürece bütün kanıt türlerini kabul ettiğini belirtir.

Weiss (2001: 286), her ne kadar müzakereci demokrasi teorilerini önemli ve esas olarak kabul etse de, iyi bilgiyi politika yapımı için tek girdi olarak görür. Rasyonalist bakış açısını destekleyerek, iyi bilginin politikanın oluşturulmasında temel prensip olması gerektiğini savunur. Politika yapımını etkilemede kanıtın tek başına olmadığını başka etki edicilerinde söz konusu olduğunu vurgular. Bunlar genel olarak pejoratif bir anlam yüklenerek siyaset (*politics*) kavramı altında toplanmakla birlikte bu kavram altında toplanan etki edicileri ideoloji, örgüt veya personel çıkarları, kurumsal norm ve pratikler ile önceki bilgi¹⁴ olarak niteler. Kamu politikası yapım sürecinde bu etki edicilerin etkili olduğunu kabul etmekle birlikte bunları iyi bilgiye dayalı politikanın oluşturulmasında istenmeyen etki ediciler olarak görür.

¹⁴ Önceki bilgi: politika yapıcılar, önceden çeşitli kaynaklardan bilgi sahibidir. Yeni bilgilerin onların nezdinde kabul görebilmesi için yeni bilgilerin mevcut bilgilerinden daha güçlü olması gerekmektedir (Weiss 2001: 286’den aktaran O’Dwyer, 2004: 93).

Modern dönemin karmaşıklığına vurgu yapan Head (2008: 4), özellikle kamu politikası yapımında sistematik araştırmanın önemini teslim etmekle birlikte, karmaşık problemler dünyasında kamu politikasının yapımının sağlıklı olabilmesi için sistematik araştırmanın daha geniş bir bağlamda düşünülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Siyasa kararlarının, ampirik analizlerden sonuç çıkarılarak oluşturulmasından ziyade siyaset, muhakeme ve tartışma sonucu ortaya çıktığına dikkat çeken Head (2008), modern dönemde “sistematik (bilimsel) araştırma, program yönetim deneyimi (pratik) ve politik muhakeme” olmak üzere üç tür “kanıt/perspektif” olduğunu savunmaktadır. Bu üç kanıt türü, siyasa tartışmalarının kanıt temellerini anlamlandırma konusunda akademi, uygulamacı ve siyasete ait üç farklı perspektifi ortaya çıkarır. Bunların her biri bilgi, uzmanlık, strateji ve neyin kanıt sayılacağı gibi konularda birbirlerinden ayrılırlar. Tabi burada şunu da belirtmek gerekir ki, bu üçlünün her birisinin kendi iç dünyasında da devam eden tartışmalar mevcuttur. Bu noktada önemli olan bu üç perspektifin nasıl bir araya getirilip birbiriyle uyumlu hâle getirileceğidir. Bu soruna birden fazla kurumsal veya endüstri sektöründen katılımcıların oluşturduğu politika toplulukları ve politika ağları konusunda yapılan çeşitli araştırmalar çözüm bulmaya çabalamaktadır (Head, 2008:7). Ancak bu sorun hâlen daha önemli bir sorun alanı olarak varlığını sürdürmektedir.

1990’larla birlikte özellikle yönetim bağlamında ortaya çıkan ve örgütsel anlamda da katılımın ön plana çıkması vurgusu, kamu politikası yapımına ilişkin bilgiye ulaşmanın yanında, politika yapımına katılımın sonucu ortaya çıkacak farklı değerlere, ilgi alanlarına ve çıkarlara sahip paydaşların uzlaştırılması konusunu gündeme getirmiştir. Ancak Head (2008: 7), özellikle yukarıda bahsettiği politik, araştırma ve profesyonel/yönetimsel bilgi kümelerinin etkileşiminin çok az araştırma konusu olduğunu vurgulamış ve şu üç araştırma sorusunu gündeme getirmiştir: 1)

Bu bilgi kümelerinin birbirlerinin yaklaşımlarını anlamasının, karşılıklı farkındalık içinde olmasının ve kabul etmesinin seviyesi düşük ya da yüksek midir? 2) Bu bilgi türleri arasında kültürel bir ayırım var mıdır? Eğer varsa daha yakın bir şekilde birlikte çalışmaları için faydalı mekanizmalar var mıdır? 3) Herhangi bir bilgi türü diğerlerine baskın çıkıp, onlar üzerinde tahakküm kurabilir mi? Örneğin politikanın bilim ve pratik üzerinde baskı ve tahakküm kurması gibi.

Weiss (2001: 290-291), kamu politikasında katılım konusuna ilişkin yaptığı bir araştırmadan yola çıkarak eleştirel bir yaklaşım geliştirir. Geniş ölçekli bir katılımın kanıtın etkisini azaltacağına dikkat çeker. Çünkü yetkilendirilmiş yeni katılımcıların kendi çıkarlarını temel alarak hareket edeceğini iddia eder. Dolayısıyla kanıt temelli politika çerçevesinde yürütülen tartışmalarda, katılım hususu demokrasi açısından önemli görülmele birlikte, burada uzlaşımın nasıl sağlanacağına da üzerinde durulması gerekmektedir.

Kanıt temelli kamu politikası ve pratiği düşüncesi, politika yapım sürecindeki rasyonel modellere uymaktadır. Hatta birçok eleştiri, onun bu yönüne ilişkin gelmektedir. Ancak günümüzde özellikle çoğulcu bakış açısıyla birlikte kamu politikası yapım sürecine olan katılım hususu da ön plana çıkmıştır. Bu noktada özellikle araştırma kanıtlarının bütün katılımcılar yerine belirli katılımcı grubu[ları]na uygun olması veya sadece onların buna erişebilmeleri, kanıtı “politik bir silaha” dönüştürebilecektir. Fakat söz konusu araştırma kanıtları herkesin ulaşımına açılırsa ve kullanması sağlanırsa herkes bunları fikirlerinin savunmasında “politik bir mühimmat” olarak kullanabilecektir (Weiss, 1979’den aktaran Nutley ve Webb, 2009: 35). Dolayısıyla asıl sorun belirli grupların söz konusu araştırma kanıtlarına erişiminin engellenmesiyle, politik ağlardan ve siyasa oluşturma sürecinde dışlanmasıyla ortaya çıkacaktır (Nutley ve Webb, 2009: 35).

Katılım konusuyla bağlantılı olarak üzerinde durulması gereken diğer bir husus, katılımcılarla söz konusu kanıt ve bilgilerin nasıl paylaşılacağına ilişkindir. Kanıt temelli kamu politikası bağlamında kanıtların yayılması, paylaşılması ve bunlar üzerinde müzakere edilmesi anlamında dijital çağ önemli imkânlar sunmaktadır. Özellikle internet, sosyal medya, bilgi yönetim teknolojilerinin gelişmesi bu imkânları kanıt temelli kamu politikasının kullanımına sunmaktadır. Bu noktada önemli olan diğer bir konu, bilginin paylaşımı ve yayımının yanında, özellikle araştırmacı ve politika yapımcılarının birbirlerinin dillerinden anlaması hususudur. Yine örneğin kamusal sorunlara ilişkin oluşturulacak kamu politikalarında paydaşlarında söz konusu araştırma verilerinden çıkarımlar yapıp yapamayacağı ve anlayıp anlayamayacağı sorunudur.

Kanıt temelli kamu politikasının temel amaçlarından birisi, araştırmacı ve kamu politikası yapımcıları ile uygulayıcıları arasındaki kopukluğun giderilmesidir. Nutley (2003: 12’den aktaran Sutcliffe ve Court, 2005: 8), araştırmacı ve kamu politikası yapımcıları arasındaki etkileşimin sınırlı olduğuna dikkat çeker. Bunların birbirlerinden farklı öncelikleri olduğunu, farklı bir dil kullandıkları, farklı gündemlere, farklı zaman ölçeklerine ve farklı ödül sistemlerine sahip olduğunu belirterek, bu iki ayrı dünyaya ait grupların iletişim kopukluğunun altını çizer. Dolayısıyla bu iki grup/alan arasındaki kopukluğun giderilmesi ve kamu politikası yapımında kanıt kullanımının sağlanması için etkili mekanizmalar geliştirilmelidir. Kamu politikası yapımı konusunda araştırma kanıtlarında artış olmasına rağmen bunların politika üzerindeki etkisinin azaldığına dikkat çeken Davies, Nutley ve Smith (2009: 359), 1) Politika yapımcılar ve uygulamacılar kanıt kullanımının faydasını anlar, inanır ve uzman görüşüne göre kanıtı göreceli olarak daha değerli görürse, 2) Kanıt oluşturma sürecine, araştırmanın kullanıcıları da katılırsa, 3) Araştırma, belirtilen zaman içerisinde tamamlanır ve tartışmasız olarak

kabul edilmiş bir metodoloji ile alakalı bir konu üzerine yoğunlaşırsa, 4) Sonuçlar mevcut politik ideolojiler ile uyumlu olursa, 5) Araştırma sonuçları düşük belirsizlikle rapor edilirse, uygulama için uygunsu ve kararın iptal edilmesi gerektiğinde yüksek maliyetler doğurmuyorsa, 6) Araştırmacılar ve temel kullanıcılar, dirayetli bir şekilde savunulabilecek bir uygulama arıyorsa, araştırma bulgularına daha fazla dikkat edileceğini belirtir.

Davies, Nutley ve Smith (2009: 353-354), kanıt temelli kamu politikasında gerekli olan kanıtların, pratik mi yoksa politika için mi gerekli olduğu hususuna dikkat çeker. Politika için kanıt, herhangi bir hizmetin sunumunun devam edip etmeyeceği; hizmetin sözleşmeyle mi yoksa hükümet tarafından mı yerine getirileceği; bir hizmet alanında yeniden organizasyonun gerekli olup olmadığı; hizmetle ilgili kaynakların tahsisinin en iyi şekilde nasıl yapılacağı; hizmet sunumunun en iyi hangi yolla olacağı; hizmetle ilgili yöneticilerin ve uygulamacıların teknik açıdan verimliliğinin değerlendirilmesi yani belirlenen politikanın etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığının tespiti için gereklidir. Fakat uygulamacıların hangi faaliyetleri üstlenmeleri gerektiğini belirlemek ve bu faaliyetlerin nasıl yürütüleceğini saptamak için kanıt ihtiyacı vardır. Sonrasında ise kanıt, tercih edilen politika ve prosedürlerin uygulama aşamasında etkili olup olmadığının belirlenmesinde gereklidir.

Neyin kanıt teşkil edeceğine ilişkin sektörler arasında da farklılıklar vardır. Örneğin sağlık hizmetindeki klinik uygulamalarda, kanıt ihtiyacı ve ikna edici kanıtın nasıl olacağı konusunda daha belirgin bir durum söz konusudur. Bu sektörde, çıkar çatışması bulunmayan, objektif olan araştırmacıların yürüttüğü titiz deneyler sonucu elde edilen kanıtlar meşru kabul edilmektedir. Sosyal hizmetler gibi diğer alanlarda, neyin kanıt olarak kabul edileceği ve hangi kanıtın meşru sayılacağı konusu daha tartışmalıdır. Örneğin, herhangi bir metoda hiyerarşik olarak öncelik verilmesi konusunda güçlü bir karşı

çıkış vardır. Kanıt dışarıdan araştırma örgütleri tarafından yapılan sistematik çalışmalardan olduğu kadar uygulamacı ve hizmetten yararlananların deneyimlerinden de teşkil edilebilir. Ulaştırma ve sağlık hizmetleri alanlarında daha katı metodolojik normlar kabul edilerek alternatiflere pek fazla yer verilmezken, sosyal hizmet ve eğitim gibi sektörlerde ise, deney yapmanın bilimsel normları benimsenmemekle birlikte bol betimlemeli etnografik gözleme daha fazla önem atfedilir. Farklı metodolojilerin kullanılmasının bir nedeni, ilgili alandaki hedeflerin net olarak tanımlanıp tanımlanamaması ile ilgilidir. Örneğin, sağlık hizmetleri alanında, klinik uygulamaların uzun ömrü artırma ve ölüm oranlarını azaltma üzerine kurulu hedeflerinde, neyin işe yarayacağını değerlendirmek nispeten daha kolaydır. Fakat sağlık hizmetinin reorganizasyonunu desteklemeye yönelik kanıtlar, başlangıç tedavilerine ilişkin kararlarda kullanılacak kanıtlara göre daha az güçlüdür. Çünkü politik hedefler için gerekli kanıtlar çok net değildir (Davies, Nutley ve Smith, 2009: 355-356). Genel olarak kanıt temelli kamu politikasına ilişkin çalışmalar, metodoloji anlamında, hem nicel hemde nitel yaklaşımların birlikte kullanılmasının önemine vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşımların zayıf ve güçlü yanları bulunmaktadır. Dolayısıyla birbirlerinin zayıf yanlarını tamamlamaları anlamında, birlikte kullanımları önemlidir.¹⁵

“Pragmatik” çalışmalar ve “açıklayıcı” çalışmalar arasında pek çok farklılık bulunmaktadır. Pragmatik çalışmalar, müdahale stratejilerine ilişkin olarak bir bütün halinde hangisinin diğerine veya diğerlerine göre daha iyi sonuçlar

¹⁵ Ragin (1994a: 92’den aktaran Neuman, 2016: 20) bu iki yaklaşımın birbirini tamamlamasına ilişkin olarak şunu belirtir: “Bütün nitel yöntemlerde ortak olan anahtar özellikler, bunlar nicel yöntemlerle karşılaştırıldığında görülebilir. Nicel veri tekniklerinin çoğu, veri özetleyicileridir. Büyük resmi görmek için verileri özetlerler... Nitel yöntemlerse tersine, en iyi veri çoğaltıcılar olarak düşünülebilir. Veriler arttığında, olayların anahtar yönlerini daha net görmek mümkün olur.”

sağlayacağı gibi sorulara cevap ararken; açıklayıcı çalışmalar, müdahale stratejilerinin hangi yönlerinin saptanan sonuçlara ulaşılmasında rol oynadığı gibi sorulara cevap arar. Sağlık alanında daha çok, müdahalenin işe yarayıp yaramadığı gibi pragmatik sorular üzerine yoğunlaşılırken kriminal, adli ve sosyal hizmetler alanlarında daha çok derinleşilerek, söz konusu müdahalenin neden işe yaradığı gibi açıklayıcı sorular üzerine yoğunlaşılır. Pragmatik sorular için nicel yaklaşımlar ön plana çıkarken, açıklayıcı çalışmalar için insan davranışı teorileri ve nitel metodlar önemli rol oynar Davies, Nutley ve Tilley (2009: 270). Dolayısıyla, saf deneye dayalı ampirizmin bu şekilde insan davranışı teorileri ve nitel metodlarla dengelenmesi, kamu politikasında yararlanılacak yüksek kaliteli kanıt için önemlidir (Davies, Nutley, Tilley, 2009: 271; Davies, 2009: 309).

Kanıt temelli kamu politikasına ilişkin çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Örneğin, Parsons (2002: 58), kanıt temelli kamu politikasının, sosyal bilimlerin demokrasiyi geliştirme yönünde kullanılmasından ziyade, politika yapım sürecini “yönetim ve kontrol” altına almaya yönelik bir çaba olarak görülmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Özellikle kanıt temelli kamu politikasının bilgi ve politika yapımı arasındaki ilişkinin Laswell’in aksine “demokratik veya politik bir proje” olarak görmediğini, bu ikisi arasındaki ilişkiye managerialist bir bakış açısıyla yaklaştığını savunmaktadır.

Packwood (2002: 267), kamu politikasına kanıt temelli yaklaşımın ideolojik bir yaklaşım olduğuna dikkat çekmektedir. Bu yaklaşımın “insanlar ve toplumun nasıl işlediğini tanımlayan baskın kültürel paradigmalara uyumlu inanç ve değerleri” desteklediğini belirtir¹⁶. Yani kanıtlar belirli

bir paradigma içerisinde şekillendirilmektedir. Clarence (2002: 5) Packwood (2002: 267)’un dikkat çektiği bu durumun, kanıtın önemini azaltmak olarak anlaşılması gerektiğini belirtmekle birlikte, kanıt temelli kamu politikası yapımının nötr ve objektif politika yapımının bir yolu olduğu söyleminin geçersizliğini ortaya koyduğunu belirtir.

Clarence (2002: 4) ise kanıt temelli kamu politikasına ilişkin İşçi Hükümeti’nin “Esas olan neyin işe yaradığıdır (*What Works is what matters*)” anlayışının sosyal olguların karmaşık yapısıyla uyumsuz olduğuna dikkat çekerek, görünürde bir takım benzerlikler olsa dahi bir toplumda işe yarayan bir şeyin diğer toplumda işe yaramayabileceğini belirtir. Özer ve Köseoğlu (2016: 47), “bir yerde işe yarayan kanıt temelli politikaların başka bir yerde de işe yarayacağı varsayımı üzerine kurulu olan uluslararası yardımlara dayalı kalkınma anlayışı” üzerinden örnek vererek, yerel koşulların dikkate alınmaması nedeniyle söz konusu birçok uluslararası programdan istenen sonuçların elde edilemediğine dikkat çekmektedir. Son olarak belirtmek gerekir ki, kanıt temelli kamu politikası kavramının “kanıt temelli” (*evidence based*) vurgusu üzerinde de itirazlar vardır. Nutley vd. (2002: 1), kanıt temelli vurgusunun kanıtın politika yapımında oynadığı sınırlı rolün anlaşılmasını engellediği ve sanki kanıtın politika yapımının tek dayanağı olduğuna yönelik yanlış anlaşılmalara sebep olduğuna dikkat çekmiştir. Kanıt temelli (*evidence based*) yerine “kanıttan etkilenmiş (*evidence-influenced*)” veya “kanıttan haberdar (*evidence aware*)” terimlerinin kullanımının uygun olacağını belirtmişlerdir. Aslında bu bağlamdaki itirazların altında yatan temel sorun, kanıt temelli kamu politikasındaki kanıt ve politika ilişkisinin nasıl olacağına dairdir. Buna ilişkin bir tipoloji ortaya koyan Young vd. (2002: 216-218), beş model belirlemiştir. Bunlar, bilgi yönlendirmeli model (*knowledge drive*), sorun çözme modeli (*problem solving model*), interaktif model (*interactive model*), politik/taktik

¹⁶ Örneğin günümüzde, “etkililiğin tanımı kantitatif olarak, profesyonizmin tanımı performans üzerinden, öğretmenin (*teaching*) tanımı teknik verimlilik (*technicality delivery*), araştırmanın tanımı randomize klinik çalışmalar, güvenilir kanıt tanımı istatistiksel meta analiz” üzerinden yapılmaktadır (Packwood, 2002: 267).

model (*political/tactical model*) ve aydınlanmacı model (*enlightenment model*)'dir. Bilgi yönlendirmeli modelde, araştırma/kanıt politikayı yönlendirir. Bu model, politik seçimi dışlar ve uzmanları en etkili konuma yükseltir. Sorun çözme modelinde, politik konular araştırmanın hangi konuda olacağını ve önceliklerin neler olacağını belirler. Dolayısıyla araştırma, politika yapımında hâkim unsur olmaktan ziyade araçsal bir konumdur. İnteraktif modelde, araştırmacı ve karar vericiler arasında karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen, şekillendiren bir ilişki söz konusudur. Dolayısıyla bir üstünlük bulunmamakta, herhangi bir etkileme varsa bile kimin kimi ne ölçüde etkilediği net belli olmamaktadır. Politik/taktik modelde, politika ve araştırma arasındaki ilişki tamamen politik güdümlüdür. Politika, taktik bir maksatla, söz konusu hükümetin konumunu güçlendirmek için kullanılır. Kamu politikasının politize olma olasılığının en yüksek olduğu ilişki modelidir. Aydınlanma modelinde ise araştırma, karar vericileri aydınlatma rolü üstlenir. Dolayısıyla bu modelde araştırma, politika çözümleri için kesin olarak belirleyici bir konumda değildir. Daha ziyade, "anlama, aydınlatma ve açıklama" odaklıdır. Young vd. (2002), ortaya koydukları bu tipolojide aydınlanma modelini tercih etmektedirler. Çünkü örgütsel süreçler veya hükümetler arası ilişkiler üzerindeki araştırmanın ne yapılacağını gösteremeyeceğini, ancak hangi şartlarda hangi müdahalelerin etkili veya etkili olmadığını anlamaya yardımcı olabileceğini vurgulayarak, "kanıt temelli (*evidence based*)" yerine "kanıtlı bilgilendirilmiş (*evidence informed*)" politika yapımının daha uygun bir terim olabileceğini belirtmektedir.

4. SONUÇ YERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

İkinci bölümde, TKY/YB'nin aktarmacılık ve bağımlılık sorunsalı üzerine bir tartışma yürütülmüş ve bir takım değerlendirmelerde bulunulmuştur. Tüm bunlar ışığında,

Güler'in (2012: 572) TKY'e yönelik "ithal edilmiş olma", alanın Türkiye'de "yaratıcı ve gelişimi şu ya da bu ölçüde kendi dinamizmine bağlı bir gelişme gösterememe" tespitleri TKY'deki bağımlılık ve aktarmacılık sorunsalına ilişkin özetleyici niteliktedir.

İkinci bölümde özellikle ortaya konulduğu üzere, TKY/YB en baştan itibaren Avrupa daha sonra Amerika menşeli olarak gelişmiş ve kamu yönetimi ile yönetim bilimine ilişkin bilgileri, kuramları ve yaklaşımları bu merkezlerden temin etmiştir. Bu noktada altı çizilmesi gereken, "En gelişmiş toplumda üretilip dünyaya aktılan bilgi[nin], evrensel olanın değil yerelin bilgisi..." (Güler, 2004: 77) olduğu gerçeğidir. Dolayısıyla her toplumun kendisine özgü iktisadi, toplumsal ve siyasi gerçekliğinin olduğu düşüncesinden hareketle, aktarma ve ithal etme kolaylığına kaçmadan Türkiye'nin yönetim gerçekliği üzerine kafa yorulmalıdır. Bu doğrultuda elde edilecek bilgi, toplumumuzun gelişimi çerçevesinde ortaya konulacak hedeflere ulaşılması için kullanılmalı ve bu yönde bir dönüşüme kaynaklık etmelidir. "Bu, günümüze dek, büyük ölçüde göz ardı ettiğimiz bir sorun kaynağıdır" (Güler, 2004: 77). Bu düşünceden hareketle, çalışmanın sonuç bölümünde, dijital çağın imkânlarının kolaylaştırıcı ve elverişli bir ortam sunacağını kabul ederek, KTA bağlamında bir model önerisinin genel çerçevesini ortaya koymaya çalışacağız. Burada yapılmak istenen, kapsamlı ve en net haliyle bir model ortaya koymaya çabalamaktan ziyade, buna ilişkin bir tartışmaya başlangıç oluşturma isteğidir.

Çalışmada KTA'ya ilişkin olarak, kamu yönetimini ilgilendiren iki temel yaklaşım belirlenmiştir. Bu kapsamda KTA'dan faydalanmak üzere Kanıt temelli yönetim ve kanıt temelli kamu politikası yaklaşımları incelenmiştir. Bu iki yaklaşıma ilişkin uygulama örnekleri ve literatür tartışmaları üzerinden TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorununu aşmaya yönelik geliştirilecek model için dersler çıkarılmaya çalışılmıştır. İlk başta KTA'nın TKY'deki bağımlılık ve aktarmacılık sorunsallarını

aşmak için kullanılması bir tür aktarmacılığın devamı olarak görülüp ironik karşılanabilir. Sonuçta KTA bizim coğrafyamız dışında şekillenmiş ve dışarıdan tıp, sağlık, eğitim vs. gibi alanlara aktarılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu açıdan bakılırsa, bu çalışmada yapılmak istenenin bir tutarsızlık örneği olduğu iddia edilebilir. Ancak biz burada, KTA'ya olan hâkim bakış açısının yönünün ve nihai hedefinin değiştirilmesi ve kanıtın ne maksatla kullanılması gerektiğinin öncelik sırasını değiştirerek yeni bir model kurmaya çalışacağız. Dolayısıyla şu kesinlikle inkâr edilemez ki, bir esinlenme söz konusudur. Fakat bu esinlenme, TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorunları çerçevesinde yeniden yorumlanıp şekillendirilmeye çalışılmıştır.

Kanıt temelli yönetim ve kanıt temelli kamu politikası anlayışlarına ilişkin genel olarak literatüre baktığımızda, hâkim amacın, yönetim ve kamu politikası alanlarında geleneksel metodların, gelip geçici moda akımlarının ve mevcut uygulamaların doğrudan kabul edilmesi gibi eğilimlerin sorgulanması ve araştırmaya dayalı bilgi sayesinde elde edilecek kanıtların yönetim ve kamu politikasında kullanılmasıdır. Bunun yanı sıra bu yaklaşımlar, yönetici ve kamu politikacılarının daha sağlıklı karar vermesi ve politika yapması ile yönetici ve politika yapımcılarının bilim ve akademisyenlerin yardımıyla güçlendirilmesi amaçları bulunur. Literatürde, özellikle bu eğilimin managerialist bakış açısını güçlendireceği, demokrasiyi tehlikeye sokacağı, aşırı bir rasyonelleştirmenin ortaya çıkacağı ve toplumsal ile siyasi alana ilişkin sorunların teknik bir anlayışla çözülmeye çalışılacağı böylece de toplumsala ve insana ilişkin temel özelliklerin göz ardı edileceği, bilgiye hâkim olanın iktidarını güçlendireceği ve tahakkümünü sürekli kılacağı gibi eleştiriler bulunur. Bu eleştirilerin her birinin gerçekleşme olasılığı yüksektir. Dolayısıyla bu eleştiriler kıymetli kabul edilerek göz önünde bulundurulmalıdır.

KTA çerçevesindeki modelimizde, kamu yönetimi alanında yer alan aktörler üç temel kategoriye ayrılmıştır. Bunlar elitler,

yönetilenler ve akademisyenler/üniversitelerdir. Elitler, kamu yönetimi alanında politika oluşturma ve yönetimde etkili olan özel sektör, sivil toplum örgütleri, bürokrasi ve politikacıardan oluşur. Yönetilenler ise elitler dışında kalan vatandaş, özel sektör, sivil toplum örgütleri, bürokrasi gibi normal şartlar altında kamu yönetimi ve politikası alanında söz sahibi olmayan veya doğrudan etki etme gücü bulunmayanlardan oluşur. Akademisyenler/üniversiteler ise hem elitlere çalışan hem de yönetilenlere kanıt temelli anlayış çerçevesinde bilgi ve kanıt sağlayan akademik aktörlerdir.

Kanıt temelli yönetim ve kanıt temelli kamu politikasının öncelikli varsayımı, akademisyenler ve yöneticiler ile akademisyenler ve kamu politikası yapımcılar arasında bir kopukluk olduğu yönündedir. Bilimin bu iki alanı besleyemediği, güncel gelişmeleri aktaramadığı veya onların bulgularının yönetici ve kamu politikası yapımcıları tarafından ciddiye alınmadığı görüşü savunulmaktadır. Bu soruna yönelik olarak da KTA'nın çözüm sunabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla diyebiliriz ki, KTA en başta mevcut uygulamaların sorgulanması gerektiği gibi bir anlayışı içinde barındırır. Ancak kamu yönetimine ilişkin konu ve sorunların ideolojik, siyasi ve değer yüklü bir doğasının olması nedeniyle, kanıt temelli anlayışın yinede mevcudu sürdürmeye ve tahakküm ilişkilerinde avantajlı olanın konumunu sürdürmesine yardımcı olma olasılığı bulunmaktadır. Bu maksatla bizim kanıt temelli¹⁷ modelimizde öncelikli amaç, kamu politikası yapımcıları ve yöneticiler ile akademisyenler-bilim dünyası arasındaki

¹⁷ Modelde kastedilen kanıt temellilik yönetilenlerin aydınlatılması, bilgilendirilmesi ile ilgilidir. Sonuçta kamu yönetimi alanında değerler, ideolojiler ve inançlar insanların seçimlerinde ve eylemlerinde etkili olur. Dolayısıyla tamamen bu bilgi/kanıt çerçevesinde hareket edeceklerini beklemek gerçekçi değildir. Burada amaç, yönetilenlerin kendi menfaatlerinin farkına varabilecekleri bilgiyle aydınlatılmalarıdır. Diğer bir deyişle, KTA'dan beklenen yönetilenlerin seçim ve eylemlerinde bilgiyle aydınlanarak, farkında olarak hareket etmelerinin sağlanmasıdır.

kopukluğu gidermek değil, yönetilen ile akademisyen-bilim dünyası arasındaki kopukluğu gidermektir. Yani yönetilenlerle yönetilenlere çalışan bilim adamları arasındaki kopukluk giderilmelidir. Eğer toplum bilinçli ve bilgili olursa sorgulayabilir, hesap sorabilir ve kendisini yönetenleri kendi istekleri doğrultusunda hareket etmeye zorlayabilir. Kanıt eğer sadece yönetici ve politika yapıcı için kullanılacaksa, bunun sonu kaçınılmaz olarak manegerialist bir bakış açısı ve kanıtın tahakküm ilişkilerini meşrulaştırmasıdır. Dolayısıyla özellikle kanıt temelli kamu politikası literatüründe demokrasi ve katılıma ilişkin vurgu önemli olmakla birlikte retorikten öteye bir anlam taşımamaktadır. Katılım ancak bilgiyle ve bilinçle anlam kazanabilir. Bilinçli, sorgulayan, dönüştürücü bir toplum ancak bilgiyle mümkün olabilecektir. Ancak bu bilginin sorgulayıcı ve dönüştürücü bir gücü olmalıdır. Dolayısıyla, eleştirel teori bu anlamda güçlü bir yaklaşım sunmaktadır. TKY'deki bağımlılık ve aktarmacılık sorununun nihayetinde toplumsal, siyasi ve ekonomik yönünün olduğu göz önünde bulundurulduğunda, günlük hayatta bu ilişkiler örüntüsünü sıradan vatandaşın ve yönetilenlerin çözümlenmesi ve yüzeysel gerçeklik katmanının derinliklerindeki gizli hakikati keşfedip ortaya çıkarması çok zordur. Kamu yönetiminin önemli bir yönünün yöneticilik işlevi ile ilgili olması yanı sıra en önemli yönü kanaatimizce kamu yönüdür. Yani halk-vatandaş-yönetilen yönüdür. Kamu yönetiminin tek işlevi yöneticilere bilgi sağlamak değil, bunun yanı sıra kamuya, yönetimiyle ilgili bilgi sağlamak, menfaatinin hangi yönde olduğunun kararını verebilecek bilgiler sunmak ve onları aydınlatmaktır. Bu bağlamda, yönetim bilimci ve kamu yöneticilerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle modelimizde temel amaç, kanıt temelli anlayışla vatandaşın ve yönetilenlerin aydınlatılması ve bilgilendirilmesidir. Sonuçta her ne kadar katılımdan bahsetsek de bilgiyle aydınlanmamış bir katılımın, özellikle dijital çağın medya ve sosyal medyada

getirdiği yenilikler sayesinde manipüle edilmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla bilim adamları günlük hayat koşuşturmacası içerisinde halkı bilgilendirici çalışmalar yapmak zorundadır. Bu noktada önemli olan husus, sunulan kanıtların ideolojik, değer yüklü olmasının yine de kaçınılmaz olacaktır. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda metodolojik çoğulculuk desteklenmeli, eleştirel yaklaşım geliştiren çalışmaların dışlanmaması ve burs vs. gibi imkânlarla onlara da alan açılması önemlidir.

Katılım üzerinden yapılan tartışmalar, yönetilenlerin bilgilendirilmesi ve aydınlatılması sağlanmadığı sürece retorikten öteye gitmemektedir. Dolayısıyla KTA ile bu misyonu akademisyenler üstlenmelidir. Bu maksatla yapılacak değerlendirme ve çalışmalarda toplumsala, ekonomiye ve siyasete ilişkin ülke gerçekliğini kavramak akademisyen içinde kolay olacaktır. Çünkü akademisyenin buradaki rolü, aktarma veya ithal etme değil, kamu yönetimi ve politikasına ilişkin olarak kendi toplumsal gerçekliği bağlamında halkın gerçek çıkarlarını ortaya koyucu kanıtları üretmektir. İlk etapta mevcut uygulamaların sorgulanmasıyla ve ülke gerçeklikleriyle uyumunun veya uyumsuzluğunun ortaya konulmasıyla kamu yönetimize ilişkin yerelin bilgisinin geliştirilmesinin isteği ortaya konulabilecektir. Sonrasında ihtiyaçlar doğrultusunda vatandaşın bilinçli tercihleri ile siyasetçiyi ve yöneticileri yönlendirmesiyle ülkenin kendi ihtiyaç ve gerçeklikleri doğrultusunda bir kamu yönetiminin inşası mümkün olabilecektir. Bu süreçte sorgulayıcı yaklaşım, hâkim kuram ve paradigmanın ülke gerçeklikleri çerçevesinde değerlendirilmesine imkân sağlayacak ve mevcut bağımlılık ilişkilerinin de ortaya konulmasına imkân verecektir. Bu sayede, ülkenin kamu yönetimi ve yönetim bilimcileri, söz konusu sorun alanlarına ilişkin yöneticiler, politika yapıcılar ve vatandaş sarmalında kurduğu ilişkiler temelinde kuramsal yaklaşımlar geliştirebilecek, ülke gerçekliğine özgü kavramsallaştırmalara gidebilecektir. Ancak burada özellikle

belirtilmelidir ki, bütüncül ve çok disiplinli bir anlayışın benimsenmesi, ülke gerçeklikleri bağlamındaki sorunlara eğilimesi ve bunun ülke gerçeklikleri doğrultusunda iktisadi, siyasi ve toplumsal gerçekliklerin kavranarak yapılması uygun olacaktır. Ayrıca burada savunulan yönetim bilimcinin sadece kendi coğrafyasıyla ilgilenmesi değildir. Tabii ki diğer toplumlara ve ülkelere yönelik uygulamalar, yaklaşımlar, kuramlar incelenmelidir ve bunlardan yararlanılmalıdır. Ancak bu yararlanma, kolaylığa kaçılarak doğrudan ithal etme şeklinde olmaktan ziyade, ülkenin toplumsal, iktisadi ve siyasi gerçekliği bağlamında analiz edilerek alınmalı, bu doğrultuda dersler çıkarılmalıdır. Yoksa düşünsel anlamda bir bağımlılığın gelişmesi ve kökleşmesi kaçınılmaz olacaktır. Dolayısıyla bu noktada, yönetim bilimciler ve kamu yöneticiler dışarıdan aldıkları kuram ve yaklaşımları analiz ederken sadece ülke gerçekleri bağlamında bunları analiz edip yararlanma amacını gütmeleri yeterli değildir. Güler'in (2017: 35) vurguladığı gibi eşitsiz bağımlılık ilişkilerine karşı farkında olarak analizlerini yapmaları gerekmektedir.

KTA çerçevesinde belirlediğimiz modelde temel amaç, bilim dünyası ve vatandaş/yönetilenler arasındaki kopukluğun giderilmesidir. Bu maksatla, akademisyenlerin çalışmalarını, halkın/yönetilenlerin anlayabileceği sadelik ve netlikte anlatabilmesi önemlidir. Ancak özellikle günümüzde akademik kaygıların bilim camiasında yükselme ve burs alma odaklı olduğu düşünüldüğünde, böylesi bir model veya amaç çok gerçekçi durmamaktadır. Bu sorunun aşılması için akademisyenlerin, özellikle de kamu yöneticilerinin bu doğrultuda çalışmalar yapmasının bilim camiasının kendi kuralları ve ödül sistemi içerisinde de değerli kılınması gerekmektedir. Bu konuyla ilgili diğer önemli bir husus, hükümetlerin kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin bilgi ve belgeleri araştırmacıların kullanımına sunması ve üretilen bilgi ve kanıtların dijital bilgi bankalarında depolanıp

kullanılabilmesi için imkânlar geliştirmesi gerektiğidir. Çünkü yeterli bilgi ve belgeye ulaşmadan kamunun bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar eksik kalacaktır.

Dijital çağ, akademisyenlerin bilgiye ulaşmasında, elde ettikleri verileri işlemede ve değerlendirmesinde önemli imkânlar sunmaktadır. Nitel ve nicel araştırma yöntemleri dijital çağ ile birlikte birçok kolaylığa kavuşmuştur. Sosyal medya, video konferans, anlık mesajlaşma programları, videolu görüşme imkânı araştırmacıların verilere ve katılımcılara ulaşmasını kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Ancak bu noktada özellikle belirtilmesi gereken dezavantajlı grupların internete erişiminin devlet tarafından sağlanması ve araştırmacılarında bu durumu göz önüne alarak çalışmalarını yürütmeleri gerektiğidir. Dijital çağ ayrıca elde edilen verilerin daha hızlı bir şekilde işlenmesine ve yorumlanmasına da katkı sağlamaktadır. Mülakatlarda kaydedilen konuşmaların transkriptleri artık çeşitli yazılımlarla ve cihazlarla 2-3 kat daha hızlı işlenebilmektedir. Toplanan verilerin tasnif edilmesi, değerlendirilmesi ve depolanması noktasında da çeşitli yazılımlar (*NVivo*, *SPSS* gibi) önemli imkânlar sunmaktadır. Üniversiteler için özellikle kamu yönetimi alanındaki öğrencilerin *SPSS* (nicel veri analizi için) ve *NVivo* (nitel veri analizi için) gibi programları kullanabilmeleri ve bunlara ulaşabilmeleri önemlidir. Yine sosyal olarak dışlanmış ve yalıtılmış, marjinalize olmuş gruplara sosyal medya ve ağlar üzerinden ulaşmak ve bunlardan örneklem toplamak kolaylaşmıştır. Tüm bu fırsatlarının yanı sıra dijital çağ, araştırmacılara ve akademisyenlere etik konular ve bilgi güvenliği konularında önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle elde edilen verilerin saklanması, akademisyenlere ve araştırmacılara yeni yükümlülükler getirmektedir. Özellikle araştırmacıların bağımsız paylaşımcı bilgisayar ağı (*server*) kullanmaları veya güvenilir olanları tercih etmeleri önemlidir. Yine bulut teknolojisi veriler üzerindeki kontrolün sağlanmasında önemli sorunlar yaratabilecektir. Bu yüzden

araştırmacı ve akademisyenlerin dijital çağın imkânlarından faydalanırken, etik ve bilgi güvenliği gibi konularda daha dikkatli olmaları gerekmektedir. (Palys ve Atchinson, 2009).

Akademisyen/üniversite ve vatandaş/yönetilenler arasındaki kopukluğun giderilmesi için diğer önemli bir husus bilginin yayımı, paylaşımı ve geri beslemesidir. Dijital çağ bununla ilgili olarak da çok önemli imkânlar sunmaktadır. Sonuçta yapılan çalışmalar sadece yazılı formatta olmak zorunda değildir. Kısa filmler, belgeseller, fotoğraflar, karikatürler vs. her türlü yöntem halkın bilgiyi anlayabilmesi için seferber edilmelidir. Sosyal medya uygulamaları, TEDx¹⁸ benzeri uygulamalar, çevrimiçi (*online*) bloglar, yönetim bilim kafeler, çevrimiçi (*online*) forumlar, üniversite online televizyonları gibi imkanlar, kamu yönetimine ilişkin bilgilerin halka yayılıp paylaşılmasında, müzakere edilmesinde ve görüşlerin paylaşılmasında etkin ve yaygın olarak kullanılmalıdır.¹⁹

Bilginin halka yayım ve dağıtımına ilişkin bir diğer husus, bilimin mevcut iktidar ilişkilerini veya bazı elitlerin hâkim konumunu sürdürmesi için kullanılmasının önüne geçilmesidir. Toplumda dezavantajlı olanların da sorunlarının göz önünde bulundurulmasını sağlamak için eleştirel yaklaşım başta olmak üzere metodolojik bir çoğulculuğa hem maddi hem manevi olarak olanak sağlanmalıdır. Bununla ilişkili diğer bir sorun alanı, yönetilenin, sunulan bilgi ve kanıtı anlayıp yorumlama kapasitesinin artırılmasıdır. Kamu yönetimi, en basit anlamda, kamunun yönetimi olarak kabul edilirse ya da bir nevi yöneticiliğin öğrenilmesi ve öğretilmesi olarak algılanırsa, kamu ihmal edilecek ve

kamunun katılımına yönelik ne kadar çok güzel sözler söylene de kamunun katılımı sadece sözde kalacaktır. Kamu yönetimi, kamunun yönetim hakkında bilgilendirilmesi, aydınlatılması, kendisini yönetenleri sorgulayabilecek ve değerlendirebilecek donanımı vatandaşta kazandırma bilimi olarak da görülmelidir. Eğer böyle olursa demokrasinin işlememesi, aşırı rasyonelleşme, teknokrasi ve managerialism gibi tehlikelerden kaçınılabilecektir.

Özellikle, TKY'nin bağımlılık ve aktarmacılık sorunsalına çözüm arayan bu modelde, mevcut durumun sorgulanıp dönüştürülebilmesi için eleştirel sosyal bilim anlayışının iyi bir başlangıç olacağı düşünülmektedir. Çünkü bir toplumun kendisine doğru olarak sunulanları, doğru olarak kabul ettiklerini, önyargılarını sorgulaması ve değiştirme yönünde çaba sarf etmesi imkânsız olmamakla birlikte zor bir durumdur. Neuman (2016: 147) belirttiği gibi, "Daha derindeki gerçeklik düzlemini açığa çıkarmak güçtür, ama zorunludur; çünkü yüzeydeki gerçeklik ideoloji, mit, çarpıtma ve sahte görünümle doludur".

Dolayısıyla bu noktada eleştirel sosyal bilim şu imkânı bize verecektir (Neuman, 2016:148):

"Toplumsal koşulların açıklayıcı bir eleştiri içinde sunulması çoğunlukla insanların aydınlanmasına insanların özgürleşmesine yardımcı olacaktır. Açıklama yüzey düzleminin ötesindeki gerçekliğin yönlerini açığa çıkardıkça, insanlar toplumun altta yatan yapılarının farkına varır. Derin nedensel mekanizmaları ortaya koydukça, insanlar bu yapıları nasıl değiştireceklerini öğrenir. Bu açıdan, açıklamalar eyleme geçmek ve değişimi başarmak için yol gösteren eleştirilerdir."

Ancak şunu özellikle belirtmek gerekir ki, eleştirel yöntemin benimsenmesi veya kullanılması, yönetim bilimi ve kamu yönetiminin için bütünlükçü olmayı, çok-disiplinliliği ve metodolojik çoğulculuğu dışlamak anlamına gelmemelidir.

¹⁸ "TED dünyanın önde gelen düşünürlerinin, kendilerini en fazla heyecanlandıran fikirleri, paylaşmak üzere katıldıkları yıllık bir konferanstır." TEDx, bunun yerel formatıdır. Burada TED konuşma videoları ve canlı konuşmalarla yeni fikirler ve ilham verici tartışmalar amaçlanır (TEDxreset, 2017).

¹⁹ Bu önerilerin bazılarına ilişkin örnek olabilecek uygulamalar için bkz. (Leung ve Bartunek, 2012: 175-176).

Sonuç olarak, TKY/YB'nin kendi toplumsal gerçekliğimiz bağlamında şekillenmesi, çok önceden Avrupa ve Amerika'nın etkisinde kalınması nedeniyle uzun bir süredir gecikmiştir. Bu maksatla, günümüzde dijital çağın sunduğu imkânları iyi değerlendirerek, kamu yönetiminiz ve yönetim bilimimiz için bağımlılık ve aktarmacılık sorunlarını çözmeye yönelik adımlar atmamız gerekmektedir. Bu niyetle, bu çalışmada KTA çerçevesinde bir model önerisi sunulmak istenmiştir. Çünkü bu çalışma kapsamında, kanıt temelli anlayışın, kamu yönetimi alanında yönetici/politika yapıcı, vatandaş/yönetilen ve akademisyen/üniversite arasındaki ilişkinin tanımlanmasında ve yeniden şekillendirilmesinde yeni açılımlar sunabileceği düşünülmektedir.

Kanıt temelli bakış açısı, aydınlanma döneminin bir uzantısı olarak görülebilir. Bilimin toplumsal sorunların çözümünde yardımcı olarak kullanılması misyonu maalesef bizim toplumumuzda başka ülke ve toplumların yönetsel gerçekliklerinin aktarılması ve ithal edilmesiyle birlikte istenen etkiyi yaratmamış, tam tersi maddi bağımlılık ile birlikte düşünsel bir bağımlılığa sebebiyet vermiştir. Dolayısıyla kamu yönetiminde KTA, özellikle eleştirel ve sorgulayıcı bir tavır ve bütünlükçü bir yaklaşımla benimsenirse, önemli açılımlar sağlayabilecektir. Bunun yanı sıra, kamu yönetiminde KTA çerçevesinde oluşturulan modelde dikkat çekildiği üzere, kamu yönetiminde öncelikli amaç akademisyen ve yönetici-politika yapıcı arasındaki boşluğun kapanması değil, akademisyen ve vatandaş/yönetilen arasındaki boşluğun kapanması olmalıdır. Ancak bu sayede kendi ülke gerçekliklerimizin bilinciyle bağımlılık ilişkilerinin aşılması için hareket eden vatandaş ve kamu yöneticileri yetiştirilebilir. Bu sayede, bilinçli vatandaş, hem kamu yöneticilerinin hem de politika yapımcılarının ülkenin kendi toplumsal, siyasi ve iktisadi gerçekliği bağlamında hareket etmesi konusunda itici bir rol oynayabilir.

KAYNAKÇA

1. ALTUNOK, M. (2012) Türkiye'de Kamu Yönetimi Düşüncesi: Tarihsellik ve Disipliner Bağımlılık, Gazi Kitabevi, Ankara.
2. BARENDS, E., ten Have, S. ve Huisman, F. (2012), "Learning from Other Evidence-Based Practices: The Case of Medicine", s. 25-42, Rousseau, D. M. (Ed.), The Oxford Handbook of Evidence-Based Management, Oxford University Press, New York.
3. BARENDS, E., Rousseau, D. M. ve Briner R. B. (2014). Evidence-Based Management: The Basic Principles, Amsterdam: Center for Evidence-Based Management.
4. BRIGGS, H. E. ve Mc Beath, B. (2009). "Evidence-Based Management: Origins, Challenges, and Implications for Social Service Administration", Administration in Social Work, 33(3): 242-261.
5. BRINER, R. B., Denyer, D. ve Rousseau D. M. (2009). "Evidence-Based Management: Concept Cleanup Time?", Academy of Management Perspectives, November: 19-32.
6. CABINET OFFICE (1999). Modernising Government, The Stationery Office, London.
7. CLARENCE, E. (2002). "Editorial Technocracy Reinvented: The New Evidence Based Policy Movement", Public Policy and Administration, 17(3): 1-11.
8. DAVIES, P. (2009). "Contributions from qualitative methods", s. 277-290, Davies, H. T. O., Nutley, S. M. ve Smith, P. C. (Ed.), What Works? Evidence-based policy and practice in public services, The Policy Press, Great Britain/ Southampton.
9. DAVIES, H., Nutley, S. ve Smith, P. (2009). "Introducing evidence-based policy and practice in public services", s. 1-11, Davies, H. T. O., Nutley, S. M.

- ve Smith, P. C. (Ed.), *What Works? Evidence-based policy and practice in public services*, The Policy Press, Great Britain/ Southampton.
10. DAVIES, H., Nutley, S. ve Tilley N. (2009). "Debates on the role of experimentation", s. 251-275, Davies, H. T. O., Nutley, S. M. ve Smith, P. C. (Ed.), *What Works? Evidence-based policy and practice in public services*, The Policy Press, Great Britain/ Southampton.
  11. DYE, T. R. (1976). *Policy Analysis: What Governments Do, Why They Do it, and What Divergence it makes*, University of Alabama Press, Alabama.
  12. EKİZ, C. (2010). "Siyasetname'de Yönetim Sorunsalı", *Amme İdaresi Dergisi*, 43(4): 1-30.
  13. EMRE, C. (2012). "Yönetim Bilimi", s. 67-84, Aykaç, B., Durgun, Ş. ve Yayman, H. (Ed.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
  14. FINE, D. J. (2006). "Toward the evolution of a newly skilled managerial class for healthcare organization", *Frontiers of Health Services Management*, 22: 31-35.
  15. GIDDENS, A. (2002). "Hermeneutik ve Sosyal Teori", s. 23-38, H. Arslan (Der ve Çev.), *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler: İnsan Bilimlerinde Retoriğe Dönüş*, Paradigma Yayınları, İstanbul.
  16. GÜLER, B. A. (2004), "Değişme ve Disiplin", s. 65-85, Ömürganülşen, U. ve Öktem M. K. (Ed.), *Dünyada Kamu Yönetimindeki Dönüşüm ve Türkiye'de Kamu Yönetimi Öğretimine Yansımaları*, Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, Ankara.
  17. GÜLER, B.A. ve KESKİN, N. (2007). "Devlet Reformunu Tarihten Çalışmak", *Kamu Yönetimi: Yöntem ve Sorunlar*, Ed.: Şinasi Aksoy ve Yılmaz Üstüner, Nobel Yayınları, Ankara.
  18. GÜLER, B. A. (2011). *Türkiye'nin Yönetimi-Yapı-*, İmge Kitabevi, Ankara.
  19. GÜLER, B. A. (2012a). "Nesnesini Arayan Disiplin: Kamu Yönetimi", s. 557-577, Aykaç, B., Durgun, Ş. ve Yayman, H. (Ed.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi*, Nobel Yayınevi, Ankara.
  20. GÜLER, B. A. (2012b). "Sunuş", s. 13-25, Fişek, K., *Yönetim, Kilit Yayınları*, Ankara.
  21. GÜLER, B. A. (2017), "Yönetim Bilimi ya da Kamu Yönetimi: Yöntembilimsel Özellikler Üzerine", <http://www.birgulaymanguler.net/files/aa.birgul5.pdf>, (29.10.2017).
  22. HEAD, B. W. (2008). "Three Lenses of Evidence-Based Policy", *The Australian Journal of Public Administration*, 67(1): 1-11.
  23. HORNUNG, S. (2012), "Beyond 'New Scientific Management?' Critical Reflections on the Epistemology of Evidence-Based Management", s. 389-403, Rousseau, D. M. (Ed.), *The Oxford Handbook of Evidence- Based Management*, Oxford University Press, New York.
  24. KESKİN, N. E. (2006), "Türkiye'de Kamu Yönetimi Disiplininin 'Köken' Sorunu", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 39, Sayı: 2 Haziran: 1-28.
  25. KIESER, A. Leiner, L. (2009), "Why the Rigour-Relevance Gap in Management Research is Unbridgeable", *Journal of Management Studies*, 46 (3): 516-533.
  26. KIZILÇELİK, S. (2004). *Sosyal Bilimleri Yeniden Yapılandırmak*, Anı Yayıncılık, Ankara.
  27. KLIKAUER, T. (2015). "What is Managerialism?", *Critical Sociology*, 41(7-8): 1103-1119.

28. KÖKTAŞ, Ö. F. ve Köseoğlu, Ö. (2015). “Kanıtı Dayalı Kamu Politikası Yapımı: Sosyal Bilim Araştırması ve Kamu Politikaları İlişkisini Yeniden Dizayn Etmek İçin Bir Fırsat Mı?”, *Yasama Dergisi*, 29, (Özel Sayı- Kamu Politikaları): 32-57.
29. LEARMONTH, M. ve Harding, N. (2006). “Evidence-Based Management: The Very Idea”, *Public Administration*, 84(2): 245-266.
30. LEARMONTH, M. (2008). “Speaking Out: Evidence- Based Management: A Backlash Against Pluralism in Organizational Studies?”, *Organization*, 15(2): 283-291.
31. LEUNG, O. ve Bartunek, J. M. (2012), “Enabling Evidence-Based Management: Bridging the Gap between Academics and Practitioners”, s. 165-180, Rousseau, D. M. (Ed.), *The Oxford Handbook of Evidence- Based Management*, Oxford University Press, New York.
32. MARSTON, G. ve Watts R. (2003). “Tempering with the Evidence: A Critical Appraisal of Evidence-Based Policy-Making”, *The Drawing Board: An Australian Review of Public Affairs*, 3(3): 143-163.
33. NAR, M. Ş. (2014). “Oryantalizm Üzerine Antropolojik Tartışmalar”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic Volume* (9/5): 1651-1669.
34. NEUMAN, W. L. (2016). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 1. Cilt*, Çev. Sedef Özge, 8. Basım, Yayınodası Yayıncılık, Ankara.
35. NUTLEY, S., Davies, H. ve Walter, I. (2002). “Evidence Based Policy and Practice: Cross Sector Lessons From the UK”, *ESRC UK Centre for Evidence Based Policy and Practice: Working Paper 9*, Queen Mary.
36. NUTLEY, S. ve Webb, J. (2009). “Evidence and the policy process”, s. 13-41, Davies, H. T. O., Nutley, S. M. ve Smith, P. C. (Ed.), *What Works? Evidence-based policy and practice in public services*, The Policy Press, Great Britain/ Southampton.
37. O'DWYER, L. (2004). “A critical review of evidence-based policy making”, *Australian Housing and Urban Research*, Southern Research Centre, AHURI Final Report No. 58.
38. OLIVER, K., Lorenc, T. ve Innvaer, S. (2014). “New directions in evidence-based policy research: a critical analysis of the literature”, *Health Research Policy and Systems*, (12, 34): 1-11
39. ÖVGÜN, B. (2013). *Türkiye’de Kamu Yönetiminin Dönüşümü*, Nika Yayınevi, Ankara.
40. PACKWOOD, A. (2002). “Evidence-based Policy: Rhetoric and Reality”, *Social Policy & Society*, (13): 267-272.
41. PALYS, T. ve ATCHINSON, C. (2009). “Qualitative Research at the Gates of the Digital Age: Obstacles and Opportunities”, *10th Annual Advances in Qualitative Methods Conference of the International Institute for Qualitative Methodology*, Vancouver, <https://www.sfu.ca/~palys/Palys&Atchison2009-Obstacles&Opportunities.pdf> (20.12.2017).
42. PARSONS, W. (2002). “From Muddling Through to Muddling Up- Evidence Based Policy-Making and the Modernisation of British Government”, *Public Policy and Administration*, 17(3): 43-60.
43. PFEFFER, J. ve Sutton, R. I. (2006). “Demanding Proof”, *Industrial Engineer*, (38): 43-47.
44. REAY, T., Berta, W., ve Kohn, K. M., (2009). “What’s the Evidence on Evidence-Based Management?”,

- Academy of Management Perspectives, November: 5-18.
45. ROUSSEAU, D. M. (2006a). "Is There Such A Thing As 'Evidence- Based Management'?", *Academy of Management Review*, 31(2): 256-269.
46. ROUSSEAU, D. M. (2006b). "Keeping An Open Mind About EBM: A Reply to Learmonth's Commentary", *Academy of Management Review*, 31 (4): 1091-1093.
47. ROUSSEAU, D. M. (2012). "Preface", s. xxiii-xxviii, D. M. Rousseau (Ed.) *The Oxford Handbook of Evidence-Based Management*, Oxford University Press, New York.
48. SALIPANTE, P. ve Smith, A. K. (2012). "From the 3Rs to the 4Rs: Toward Doctoral Education that Encourages Evidence- Based Management through Problem-Focused Research", s. 356-376, Rousseau, D. M. (Ed.), *The Oxford Handbook of Evidence- Based Management*, Oxford University Press, New York.
49. SUNAR, İ. (2008). *Düşün ve Toplum*, Doruk Yayıncılık, İstanbul.
50. SUTCLIFFE, S. ve Court, J. (2005). "Evidence-Based Policymaking: What is it? How does it work? What relevance for developing countries?", *Overseas Development Institute*.
51. ŞAYLAN, G. (1978). "Yönetim Biliminin Evrenselliği ile İlgili Bazı Düşünceler", *Amme İdaresi Dergisi*, 11(2): 3-15.
52. TDK. (2017). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&view=bilimsanat&kategori=terim&kelimeget=ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1l%C4%B1k&hngget=md 14.10.2017.
53. TEDxreset. (2017), <http://tedxreset.com> 20.12.2017.
54. WEISS, C. H. (2001). "What kind of evidence in Evidence-Based Policy?" *Third International, Interdisciplinary Evidence-Based Policies and Indicator Systems Conference*, July: 284- 291.
55. WILSON, W. (2016). "İdarenin İncelenmesi", s. 1- 30, Shafritz, J. M. ve Hyde, A. C. (Ed.), *Kamu Yönetimi Klasikleri*, Global Politika ve Strateji Yayınları, Ankara.
56. YOUNG, K., Ashby, D., Boaz, A. ve Grayson L. (2002). "Social Science and the Evidence-based Policy Movement", *Social Policy & Society*, 1(3): 215-224.
57. ZENGİN, O. (2007). "Türkiye'deki Kamu Yönetimi Disiplininin 'Özgüllük' ve 'Safılık' Sorunu", s. 79-96, Aksoy, Ş. ve Üstüner, Y. (Ed.), *Kamu Yönetimi: Yöntem ve Sorunlar*, Nobel Yayınları, Ankara.